Opłata pocztowa uiszczona gotówką.

Nr. 3. Warszawa, dnia 28 stycznia 1938 r. **Rok XXI.**

DZIENNIK URZĘDOWY
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Prenumerata roczna 12 zł. **Cena egzemplarza 2 zł.**
Prenumeratę należy wpłacać na konto P. K. O. Nr. 30-197 „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych" zaznaczając na odwrocie blankietu nadawczego „Należność za prenumeratę Dziennika Urzędowego Min. Spraw Wewn."
Adres Redakcji: Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, ul. Nowy Świat 69, Wydział Org. Prawny Tel. 220-20.
Adres Administracji: Nowy Świat 69, tel. 678-40.
Sprzedaż numerów pojedyńczych i ubiegłych roczników — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Intendentura) Warszawa, ul. Nowy Świat 69, tel. 663-97.
Wysyłka pojedyńczych numerów i roczników za zaliczeniem pocztowym.

TREŚĆ.

A. DZIAŁ URZĘDOWY.

II. OKÓLNIK Nr. 4.

B. PRZEDRUKI.

A.

II. Okólnik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych

9.

OKÓLNIK Nr. 4
z dnia 19 stycznia 1938 r.

Instrukcja budżetowa dla związków samorządowych.

(Nr. SF. 11/4/9).

Do

P. P. Wojewodów (z wyjątkiem śląskiego), Starostów Krajowych w Poznaniu i Toruniu, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast.

Uznając za konieczne zaktualizowanie oraz usystematyzowanie i zebranie w jedną całość dotychczasowych okólników w zakresie sporządzania i ustalania budżetów związków samorządowych—w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu wydaję niniejszy okólnik, zawierający wyjaśnienia przepisów rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 6 grudnia 1932 r. (Dz. U. R. P. z 1933 r. Nr. 11, poz. 71) i wskazówki merytoryczne dotyczące gospodarki budżetowej, którymi kierować się powinny zarówno związki samorządowe przy ustalaniu preliminarzy budżetowych, jak i władze nadzorcze przy ich zatwierdzaniu.

I. Zasady ogólne budżetowania i gospodarowania w związkach samorządowych.

Ustalenie przepisów formalnych o gospodarce w związkach samorządowych oraz odciążenie tych związków na skutek przeprowadzonego oddłużenia od nadmiernych wydatków na obsługę długów — umożliwia, a zarazem zobowiązuje związki samorządowe do prowadzenia gospodarki w sposób jak najbardziej uporządkowany i usystematyzowany. Zasady oszczędności i równowagi budżetowej są zasadami podstawowymi w gospodarce samorządowej. Stosowanie pierwszej z wymienionych zasad powinno wyrażać się w ograniczaniu wydatków o charakterze administracyjnym, zwłaszcza osobowych oraz w realizowaniu zadań związków samorządowych w sposób najmniej kosztowny, a zarazem — możliwie najdoskonalej uwzględniający najżywotniejsze potrzeby szerokich warstw ludności. Ograniczanie wydatków administracyjnych stosowane powinno być we wszystkich działach budżetu administracyjnego oraz w budżetach przedsiębiorstw i zakładów. Zasada równowagi wydatków i dochodów — mimo szczupłości dochodów jakimi związki samorządowe dysponują na realizację

swych zadań — obowiązuje związki samorządowe bezwarunkowo zarówno przy ustalaniu, jak i wykonaniu budżetu.

do § 1.

Budżetem związku samorządowego należy obejmować jedynie gospodarkę pieniężną tegoż związku; wszelkie świadczenia w naturze na rzecz związku samorządowego, do których ludność jest zobowiązana z mocy ustaw np. szarwark na drogach, stróża (warta) nocna itp. są obejmowane budżetem jedynie w przypadku zamiany tych świadczeń na opłaty gotówkowe. Świadczenia w naturze należy jednakże poza budżetem obejmować w dokładną ewidencję, umożliwiającą ustalenie wysokości obciążenia ludności, terminów świadczeń i zasad ich rozkładu. Dane te powinny być ustalone w drodze uchwały organu uchwalającego, równocześnie z budżetem i jako załącznik budżetu przedstawione władzy nadzorczej, która bada legalność ustanowienia odnośnych świadczeń.

Z zasadą, że budżet obejmuje tylko gospodarkę pieniężną związku samorządowego nie stoi w sprzeczności zezwalanie przez organ wykonawczy związku w poszczególnych wyjątkowych przypadkach płatnikom danin komunalnych na uiszczanie tych danin — zamiast w gotówce — w formie odpowiedniego ekwiwalentu w materiale lub nawet w robociźnie (np. przyjęcie zamiast należności pieniężnej tytułem opłat drogowych — kamienia, którego wartość odpowiada tej należności). Tego rodzaju formę poboru danin publicznych należy traktować jako przyjęcie od płatnika daniny w gotówce i równoczesne nabycie od tego płatnika takiego materiału względnie takich usług, których związek samorządowy może użyć dla swoich własnych potrzeb.

Prowizoria budżetowe nie mogą być podstawą do podejmowania wydatków nadzwyczajnych.

do § 2.

Budżet związku samorządowego obejmuje wszelkie własne wydatki i dochody związku samorządowego t. j. takie wydatki, które są dokonywane na rachunek związku samorządowego i takie dochody, którymi związek samorządowy może rozporządzać na własne potrzeby. W tym zakresie rozstrzygającym momentem przy budżetowaniu jest nie tylko prawo własności, lecz i prawo użytkowania, wobec czego budżetem związku samorządowego obejmować należy również i zarząd przedmiotami majątkowymi, nie będącymi nawet formalnie własnością związku samorządowego, o ile dochody z administracji tych przedmiotów mogą być używane na potrzeby własne związku samorządowego.

Zgodnie z powyższym należy obejmować budżetem wydatki i dochody legatów przekazanych do wyłącznej administracji związku samorządowego. Również budżetem związku samorządowego powinny być obejmowane koszty wykonywania przez związki samorządowe czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy, jak również zwroty tych kosztów i prowizje otrzymywane od tegoż Funduszu.

Zużywanie przez związek samorządowy — bądź przez komórki administracyjne lub organa związku samorządowego jako takie — jakichkolwiek dochodów (np. prowizyj z P. Z. U. W. lub innych instytucyj, bonifikat, zwrotów wynagrodzeń i t. p.) poza budżetem jest niedopuszczalne (zasada zupełności budżetu). Wszelkie dochody przyjmowane, jak również wydatki dokonywane na rachunek związku samorządowego powinny być bez zwłoki zarachowywane na sumy (rachunki) budżetowe, bez względu na to czy dochody te i wydatki zostały przewidziane w budżecie, czy nie.

Natomiast nie należy obejmować budżetem dochodów i wydatków, związanych z administracją obiektów majątkowych, o ile administrację tę zarząd związku samorządowego wykonywa na rachunek osób trzecich (np. administracja majątkiem, należącym do grupy gminiaków, z którego dochody pobierają ci gminiacy). Podobnież nie należy obejmować budżetem i jego wykonaniem wydatków na drogi państwowe, dokonywanych na rachunek funduszów państwowych oraz wydatków i dochodów fundacyj, posiadających osobowość prawną, chociażby przekazane one były do wyłącznej administracji związku samorządowego. Wydatki na drogi państwowe tylko wtedy mogą i powinny być obejmowane budżetem, gdy dokonywane są na rachunek związku samorządowego.

Budżet związku samorządowego nie może być obarczany wydatkami, których pokrywanie należy do budżetu innego związku prawno-publicznego (np. wydatki na umeblowanie biura starostwa). Wydatki takie nie mogą być dokonywane na rachunek związku samorządowego.

do § 3.

Budżetem związku samorządowego nie należy obejmować sum depozytowych i przechodnich, co do których związek samorządowy spełnia rolę inkasenta (np. potrąceń z poborów pracowniczych na ubezpieczenia społeczne i podatek dochodowy), jak również zaliczek zwrotnych, wydawanych pracownikom samorządowym na poczet ich poborów.

Za sumy przechodnie należy również uważać tę część podatków samorządowych (komunalnych dodatków do podatków państwowych), która ma być przekazana innemu związkowi samorządowemu. Powiatowe związki samorządowe np. nie powinny preliminować w swych budżetach tej części wpływów z danin publicznych, które mają obowiązek przekazać gminom (np. z dodatku do podatku przemysłowego, od spożycia, zużycia wzgl. produkcji, od patentów na wyrób i sprzedaż trunków, z dodatku komunalnego do opłat od umów o przeniesienie własności nieruchomości itp.).

Zarząd związku samorządowego powinien prowadzić jednakże dokładną kontrolę sum depozytowych i przechodnich na rachunkach pozabudżetowych. Za przetrzymywanie sum przechodnich i obracanie tych sum, jak również sum depozytowych na własne potrzeby związków samorządo-

wych — co stoi na równi z przywłaszczeniem cudzej własności — należy przełożonych związków samorządowych pociągać do odpowiedzialności dyscyplinarnej, bądź nawet karno-sądowej.

Zwracam uwagę, aby Wydziały Powiatowe dostarczały zarządom gminnym bez opóźnień dokładne dane o wpływach z tytułu dodatków komunalnych do podatków państwowych, nie przetrzymywały kwot przypadających z tego tytułu na rzecz gmin i nie potrącały z zainkasowanych sum jakichkolwiek kwot, które nie byłyby należnościami prawomocnie obciążającymi zainteresowane gminy. Potrącenia z sum przypadających na rzecz gmin mogą być dokonywane — poza prawomocną egzekucję — jedynie za zgodą gminy.

Zaliczki zwrotne wydawane pracownikom samorządowym oraz członkom zarządów miejskich na poczet ich poborów można wypłacać jedynie w miarę posiadanych środków obrotowych i tylko wtedy, gdy wypłaty z tego tytułu nie utrudnią normalnego wykonywania budżetu. Zasady udzielania zaliczek zwrotnych, jak również dopuszczalną ich wysokość oraz warunki spłaty ustala organ stanowiący związku samorządowego. Przepisy związków samorządowych o udzielaniu zaliczek zwrotnych powinny być odpowiednio dostosowane do zasad okólnika Prezesa Rady Ministrów Nr 26 z dnia 22 czerwca 1934 r. (D. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 19, poz. 185), z tym, że zaliczki mogą być udzielane tylko pracownikom samorządowym czynnym (z wyłączeniem czasowych) oraz członkom zarządu miejskiego, pobierającym stałe uposażenie.

Nie mogą być obejmowane budżetem pożyczki krótkoterminowe (zarówno wpływy, jak i spłaty), natomiast muszą być obejmowane budżetem wpływy i spłaty pożyczek długoterminowych i wydatki na oprocentowanie i koszty zaciągania wszelkich pożyczek zarówno długoterminowych, jak i krótkoterminowych. Równoważenie wydatków i dochodów budżetowych kredytem krótkoterminowym nie jest dopuszczalne ani w preliminarzach budżetowych, ani w wykonaniach budżetu.

Rozporządzenie rozróżnia podział pożyczek na długoterminowe i krótkoterminowe, w związku z czym stosowanie w budżetach związków samorządowych innego podziału pożyczek pod względem okresu czasu, na który zostały zaciągnięte (np. wyodrębnianie pożyczek „średnioterminowych") jest niedopuszczalne.

Pożyczkami krótkoterminowymi w rozumieniu przepisów budżetowych są wszelkie pożyczki zaciągane na okres krótszy niż jeden rok, długoterminowymi zaś — wszelkie pożyczki zaciągane na rok, względnie dłuższy okres czasu. Prolongata pożyczki jedynie w tym wypadku może zmienić charakter pożyczki z krótkoterminowej na długoterminową, o ile prolongata ta już w chwili zaciągnięcia długu objęta była warunkami pożyczki i zastrzeżona w zobowiązaniu dłużnym. W takim wypadku, o ile okres, na który pożyczka została formalnie zaciągnięta wraz z okresem z góry przesadzonej prolongaty wynosi rok, względnie więcej, pożyczkę należy traktować jako faktycznie zaciągniętą na okres roczny, względnie dłuższy, a więc jako pożyczkę długoterminową. We wszelkich innych wypadkach prolongata pożyczki krótkoterminowej na okres krótszy niż 1 rok nie zmienia charakteru takiej pożyczki jako krótkoterminowej.

Wyłączenie operacyj kredytowych krótkoterminowych z budżetu i z wykonania budżetu związku samorządowego uzasadnione jest właściwościami tego rodzaju kredytu. Pożyczka krótkoterminowa jest bowiem należnością, której spłata wkrótce ma nastąpić, nie może zatem stanowić ona dochodu budżetowego (pokrycia wydatku związku samorządowego). Zaliczanie kredytów krótkoterminowych do dochodów budżetowych uniemożliwiałoby ujawnianie rzeczywistych niedoborów budżetowych. Niedobór budżetowy bowiem wobec nieposiadania na ogół przez związki samorządowe wolnych rezerw gotówkowych (pozabudżetowych), wyraża się we wzroście zadłużenia krótkoterminowego związku samorządowego.

Wobec wyłączenia z budżetu i jego wykonania operacyj kredytowych krótkoterminowych nie jest dopuszczalne zamieszczanie w budżecie pozycyj na spłatę długów krótkoterminowych, a zatem i na spłatę dawniej t. zw. zaległości biernych, zaliczonych w roku poprzednim do wykonania budżetu, pokrycie bowiem tego rodzaju długów powinno się mieścić w pokryciu niedoboru budżetowego.

Ustalenie tego pokrycia może nastąpić dopiero po przedstawieniu organowi stanowiącemu rocznego sprawozdania rachunkowego (vide § 49 rozporządzenia).

Z tych względów z uwagi na nieopóźnianie pokrywania należności krótkoterminowych, rozporządzenie (§ 49) przewiduje terminy dla zaprojektowania przez zarząd związku samorządowego i ustalenia przez organ stanowiący tegoż związku pokrycia powstałego niedoboru budżetowego oraz w wypadku powstawania niedoboru przejściowe ograniczenie wydatków nowego okresu budżetowego do najbardziej koniecznych. Część dochodów nowego okresu budżetowego do czasu ustalenia pokrycia budżetowego niedoboru roku poprzedniego (a zatem i zobowiązań krótkoterminowych powstałych w związku z wykonaniem budżetu tegoż roku) powinna być przejściowo obrócona na uregulowanie zaległości i długów krótkoterminowych z roku ubiegłego.

Kierując się zasadą, aby wyłączenie wpływów i spłat długów krótkoterminowych z budżetów związków samorządowych nie rozciągało się na znaczniejszą liczbę operacyj tychże związków, rozporządzenie ograniczyło pojęcie kredytu krótkoterminowego jedynie do długów zaciągniętych na okres krótszy od jednego roku.

Natomiast pod mianem „pożyczek długoterminowych" należy rozumieć wszelkie zobowiązania pieniężne, które, w rozumieniu przepisów rozporządzenia (§ 7, ust. 2), dotyczących pożyczek, i powyższych wyjaśnień okólnika, uważać należy za długoterminowe, a które związek sa-

morządowy zaciąga bądź to z tytułu sum pożyczonych temuż związkowi w gotówce (pożyczki, weksle), względnie w walorach (np. pożyczki w obligacjach), bądź to z tytułu wykonywanych dla związku samorządowego robót i dostaw (np. wykonywanie robót lub uskutecznianie dostaw dla związku samorządowego na warunkach kredytu długoterminowego).

Pożyczki krótkoterminowe mogą być zużywane jedynie na czasowe (pozabudżetowe) zasilenie funduszów kasowych, przy czym związki samorządowe powinny ograniczać się w korzystaniu z tego rodzaju kredytu, który nie jest odpowiedni dla gospodarki publicznej i który niejednokrotnie przyczynia się do powiększenia trudności finansowych związków samorządowych. W szczególności związki samorządowe powinny unikać dokonywania poza przedsiębiorstwami samorządowymi zakupów na kredyt i wystawiania weksli.

W zasadzie związki samorządowe powinny ograniczyć się do wystawiania weksli na zlecenie publicznych instytucyj finansowych (banki państwowe i komunalne, komunalne kasy oszczędności itp.) oraz samorządowych instytucyj gospodarczych (Instytut Samorządowy Wydawniczy, Gospodarcze Zrzeszenie Samorządu Terytorialnego i Składnica Związku Zawodowego Pracowników Samorządu Terytorialnego).

Wreszcie nie należy obejmować budżetem związku samorządowego sum pochodzących z rozrachunków między poszczególnymi jednostkami organizacyjnymi, względnie gospodarczymi tegoż związku, gdyż tego rodzaju operacje nie są wydatkami, względnie dochodami rzeczywistymi (np. nie należy wprowadzać do budżetu rozrachunków z tytułu czynszów za lokale zajmowane we własnych budynkach związku samorządowego przez poszczególne biura, względnie instytucje związku, lub np. obciążać na korzyść administracji ogólnej wydatków szkolnych za zwiezienie opalu dla szkół powszechnych przy pomocy koni wyjazdowych, objętych działem I budżetu).

Wyjątek od powyższej zasady stanowią rozrachunki między poszczególnymi przedsiębiorstwami i zakładami, których budżety zgodnie z § 4 rozporządzenia zostały wyodrębnione z budżetu administracyjnego, względnie między tymi przedsiębiorstwami i zakładami, a budżetem administracyjnym. Rozrachunki te, które uważać należy za rzeczywiste wydatki, względnie dochody budżetowe, są konieczne z uwagi na potrzebę ustalenia rzeczywistych kosztów eksploatacyjnych przedsiębiorstwa, względnie kosztów prowadzenia zakładu opiekuńczego, szpitala lub teatru.

W związku z tym w budżecie administracyjnym związku samorządowego w odpowiednich działach powinny figurować po stronie wydatków należności za świadczenia (o ile mają charakter świadczeń płatniczych), dostarczane przez przedsiębiorstwa i przez wyodrębnione z budżetu administracyjnego zakłady poszczególnym działom administracji związku samorządowego (np. za prąd dostarczany przez elektrownię, za leczenie chorych przez szpital itp.), zaś po stronie dochodów należności za świadczenia, dostarczane przez poszczególne działy administracji związku samorządowego przedsiębiorstwom, względnie wyodrębnionym z budżetu administracyjnego zakładom samorządowym (np. za prowadzenie biura przedsiębiorstwa przez personel administracji ogólnej związku samorządowego).

do § 4.

Wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego (ogólnego) prócz budżetów przedsiębiorstw samorządowych podlegają wydatki i dochody zwyczajne szpitali i zakładów opieki społecznej, a to stosownie do postanowień art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o zakładach leczniczych (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 382) i w związku z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 lutego 1930 r. o rachunkowości i sprawozdaniach instytucyj opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 210). Poza tym wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego podlegają również wydatki i dochody zwyczajne teatrów samorządowych, a to ze względu na specjalne warunki prowadzenia tych zakładów.

Budżet administracyjny (ogólny) obejmuje całość gospodarki związku samorządowego (zasada jedności budżetu); zawiera bowiem budżety netto przedsiębiorstw i wymienionych zakładów samorządowych; budżety brutto tych przedsiębiorstw i zakładów mają zatem charakter załączników do budżetu administracyjnego, obrazujących szczegóły gospodarki związku samorządowego.

Z powyższego wynika, iż nie należy dla zobrazowania całokształtu gospodarki samorządowej sumować w zestawieniu ogólnym z dochodami i wydatkami budżetu administracyjnego dochodów i wydatków brutto przedsiębiorstw samorządowych.

Omawiane w niniejszym okólniku rozporządzenie nie normuje sposobu układania budżetów przedsiębiorstw samorządowych, który uregulowany będzie osobnymi przepisami.

do § 5.

Rozporządzenie dzieli przedsiębiorstwa związku samorządowego na 3 grupy:

I przedsiębiorstwa samorządowe o charakterze zakładów użyteczności publicznej, których cechami wyróżniającymi są: charakter monopoliczny i powszechność korzystania z usług tych przedsiębiorstw. Należą do nich między innymi zakłady wodociągowe i kanalizacyjne, zakłady oczyszczania miasta i spalania śmieci oraz targowiska zwierzęce;

II przedsiębiorstwa o charakterze przemysłowo-handlowym (cegielnie, betoniarnie, sklepy itp.) prowadzone na zasadach wolnej konkurencji;

III gospodarstwa rolne (fermy, ośrodki, gospodarstwa ogrodnicze, sadownicze itp.), leśne

i rybne, stanowiące samodzielne jednostki gospodarcze, a zarazem będące większymi obiektami gospodarczymi; natomiast przedsiębiorstwami nie są drobne obiekty rolne, leśne i pojedyńcze stawy, jako nie dające podstawy do samoistnej gospodarki; wydatki i dochody tego rodzaju obiektów należy zamieszczać w budżecie administracyjnym brutto.

Za przedsiębiorstwa samorządowe, podlegające wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego, również uważać należy i te zakłady, których produkcja jest przeznaczona jedynie na potrzeby związku samorządowego. Z liczby tego rodzaju zakładów tabor związku samorządowego, który spełnia pracę dla różnych działów związku samorządowego należy traktować jako przedsiębiorstwo (o charakterze przemysłowo-handlowym), natomiast tego rodzaju tabor, który służy głównie do wyjazdów służbowych administracji ogólnej, a ubocznie jedynie do innych przewozów, uważać należy za obiekt majątku administracyjnego, który należy obejmować budżetem administracyjnym.

do §§ 6 i 7.

Spłata pożyczek długoterminowych należy do wydatków zwyczajnych, jednak przedterminowa spłata pożyczek długoterminowych (spłata kapitału) i spłata jednorazowa, o ile ta ostatnia znajduje pokrycie w dochodach z nowej pożyczki lub w dochodach ze sprzedaży, czy likwidacji majątku lub przedsiębiorstw, powinny być zaliczane do wydatków nadzwyczajnych. Uzasadnione jest to tym, iż przedterminowa spłata pożyczek oraz pokrycie jednorazowej spłaty pożyczki ze sprzedaży majątku związku samorządowego, czy też z nowej pożyczki (konwersja pożyczki), nie mają charakteru normalnego wydatku i z natury rzeczy stanowią wydatek nadzwyczajny.

Pod rekonstrukcją i gruntownym (kapitalnym) remontem, zaliczanym do wydatków nadzwyczajnych, należy rozumieć gruntowną przebudowę obiektów majątkowych, względnie zakładów lub urządzeń dobra publicznego (np. gruntowny remont domu, który nie był już zdatny do użytku, zmiana systemu utrzymania ulicy — zamiana kostki drewnianej lub kamienia polnego na kostkę granitową).

Celem ułatwienia w układaniu budżetu i prowadzeniu gospodarki finansowej rozporządzenie zezwala na zaliczanie bądź to do dochodów zwyczajnych, bądź to nadzwyczajnych — nadwyżek, osiąganych wskutek przewyżki dochodów zwyczajnych nad wydatkami zwyczajnymi, o ile nie przewyższają one 3% sumy dochodów zwyczajnych oraz nadwyżek osiąganych przez gminy miejskie i wiejskie, liczące poniżej 3.000 mieszkańców.

do § 8.

Wszelkie dochody związku samorządowego (nie wyłączając dochodów opartych na umowach) należy preliminować w takiej wysokości, w jakiej mogą być uzyskane w gotówce bez względu na to, czy będą one osiągane z wymiarów tego roku, na który zostały zapreliminowane, czy też z wymiarów lat ubiegłych. Wpływy zaległe z lat ubiegłych powinny być preliminowane łącznie z wpływami z wymiarów roku bieżącego (np. pozycja „podatek wyrównawczy", zamieszczona w budżecie na r. 1937/38 powinna obejmować wpływy zarówno z wymiaru na r. 1937/38, jak i z zaległości za lata poprzednie); osobne pozycje dla mających wpłynąć zaległych dochodów należy przewidywać w budżecie jedynie w tym wypadku, gdy dotyczą dochodów, które w danym roku budżetowym nie są wymierzane; pozycje tego rodzaju należy preliminować osobno dla każdego rodzaju dochodu i w odpowiednim dziale, przy czym, o ile nie zostały przewidziane w preliminarzu, powinny być odpowiednio uwzględnione w wykonaniu budżetu. Przy preliminowaniu dochodów zwyczajnych należy brać pod uwagę wszystkie źródła dochodowe do korzystania z których związek samorządowy jest uprawniony.

Dochody z pożyczek mogą być preliminowane jedynie po otrzymaniu formalnych przyrzeczeń (promes) zrealizowania ich w tym okresie budżetowym, na który mają być preliminowane. Możliwość czy postanowienie zaciągnięcia pożyczki, choćby znalazło ono wyraz w zatwierdzonej przez władze nadzorcze uchwale organu stanowiącego związku samorządowego, nie są wystarczającymi podstawami do zapreliminowania pożyczki w budżecie.

O ile brak formalnych przyrzeczeń zrealizowania pożyczek uniemożliwia zapreliminowanie wydatków nadzwyczajnych, to wydatki te powinny być zapreliminowane w budżecie dodatkowym wtedy, gdy związek samorządowy wymienione przyrzeczenia uzyska.

Przed przystąpieniem do preliminowania wydatków związek samorządowy powinien ustalić wysokość faktycznie możliwych do osiągnięcia dochodów i na tej dopiero podstawie budować stronę wydatkową budżetu.

Świadczenia, do pokrywania których związek samorządowy został zobowiązany w myśl zawartych umów i istniejących ustaw, należy preliminować zgodnie z przyjętymi zobowiązaniami względnie wymaganiami ustawowymi. Wydatki nie należące do kategorii obowiązkowych można preliminować jedynie wtedy, gdy mają one pokrycie w dochodach, już po zapewnieniu dostatecznego pokrycia dla wydatków, które związek samorządowy zobowiązany jest dokonać stosownie do zawartych umów i obowiązujących przepisów prawnych.

Kredyty przeznaczone na wydatki nadzwyczajne, o ile mają być pokrywane z pożyczek, nie mogą być wykorzystywane przed otrzymaniem odnośnej pożyczki. W szczególności kredyty te nie mogą być uruchamiane z pożyczek krótkoterminowych, zaciąganych na poczet spodziewanych wpływów z pożyczek długoterminowych.

do § 9.

Nadwyżka ogólnej sumy dochodów nad ogólną sumą wydatków budżetowych dopuszczal-

ną jest jako wynik zmiennej wydajności poszczególnych źródeł dochodowych związku samorządowego.

do § 10.

Z uwagi na konieczność przestrzegania zasady dokładności budżetu i potrzebę unikania pozycyj ogólnych, z których mogłyby być pokrywane wydatki odnoszące się do różnych działów wydatków budżetowych (co zaciemniało by pogląd na wykonanie budżetu) nie należy preliminować pozycyj, których źródło względnie przeznaczenie nie jest ściśle określone, a w szczególności t. zw. funduszów dyspozycyjnych, które mogą być preliminowane jedynie w budżecie m. st. Warszawy i to wyłącznie tylko do dyspozycji Zarządu Miejskiego, względnie jego Prezydium.

Z pojęciem kredytu dyspozycyjnego nie należy mieszać kredytu reprezentacyjnego, przeznaczonego na wydatki ściśle określone, a mianowicie związane z reprezentacją związku samorządowego (np. oficjalne przyjęcia). Ze sposobu użycia kredytów na wydatki reprezentacyjne organa związku samorządowego, dysponujące tymi kredytami, obowiązane są wyliczać się t. zn. przedstawiać dowody z poczynionych wydatków i wydatki te uwidocznić w księgach rachunkowych.

Poza tym rozporządzenie zezwala na zamieszczanie w jednej pozycji po stronie dochodowej budżetu dochodu nieprzewidzianego w wysokości 1 zł. (dla zachowania pozycji) oraz po stronie wydatkowej budżetu kredytu na wydatki nieprzewidziane. Jako maksymalną normę tego ostatniego uważać należy w gminach miejskich liczących powyżej 100.000 mieszkańców — 1‰ (jeden promil), w gminach wiejskich i powiatowych związkach samorządowych — 1% (jeden procent) oraz w pozostałych związkach samorządowych — ¼% (ćwierć procent) ogólnej sumy wydatków zwyczajnych. Posługiwanie się kredytem na wydatki nieprzewidziane, podobnież jak stosowanie prawa „virement" (§ 51 rozporządzenia), powinno się przyczynić do zmniejszenia wypadków uchwalania budżetów dodatkowych.

Kredyt na wydatki nieprzewidziane zobowiązuje organ wykonawczy związku samorządowego do rozprowadzenia tego kredytu w końcu roku budżetowego na odpowiednie działy budżetu w drodze, bądź to otworzenia nowych, bądź to powiększenia dotychczasowych kredytów, a to w zależności od poczynionych wydatków.

II. Przepisy dotyczące budżetu administracyjnego.

A. Podział budżetu administracyjnego.

do § 12.

W dużych związkach samorządowych (wielkie miasta, wojewódzkie związki samorządowe) rozporządzenie dopuszcza podział działów na rozdziały, a tych z kolei na paragrafy, pozycje i podpozycje. W powiatowych związkach samorządowych dopuszczalne jest dzielenie działów na rozdziały tylko w działach: VIII — zdrowie publiczne, IX — opieka społeczna i X — popieranie rolnictwa, w gminach zaś miejskich poza miastami ponad 250.000 mieszkańców — jedynie w działach VIII i IX. Liczba paragrafów i pozycyj zależy od rozmiarów gospodarki związku samorządowego, przy czym unikać należy zbyt drobiazgowego podziału budżetu, co krępuje nadto organa wykonawcze związku samorządowego i powoduje otwieranie w księgach sum budżetowych nadmiernej liczby kont.

do § 13.

Podział budżetu na działy przewidziane w rozporządzeniu uzasadniony jest tym, iż układanie budżetów przy uwzględnianiu wydatków i dochodów osobno dla każdej składowej części biura związku samorządowego jest niecelowe, gdyż nie daje właściwego jednolitego poglądu na całość dochodów, a to wobec możliwości rozbicia dochodów jednakowego charakteru na kilka części. Również na przeszkodzie do takiego układania budżetu stoi niejednolita i nieustalona organizacja biur związków samorządowych.

Z uwagi na wyżej przytoczone motywy i ponieważ dochody związków samorządowych. zwłaszcza zaś wpływy z podatków, mają w myśl obowiązujących przepisów prawnych charakter ogólny, w rozporządzeniu została przewidziana inna klasyfikacja wydatków (według dziedzin działalności związku samorządowego) od klasyfikacji dochodów (według rodzajów źródeł dochodowych).

Z tych względów oraz dla ujednostajnienia systemu budżetowania i dla otrzymania odpowiedniego materiału dla celów statystycznych rozporządzenie ustala podział na działy zarówno wydatków jak dochodów jednakowo dla wszystkich związków samorządowych.

W dochodach zwyczajnych rozporządzenie przewiduje 11 działów, kolejność których jest podyktowana obowiązkiem wykorzystywania w tej właśnie kolejności źródeł dochodowych (najprzód dochody prywatno-prawne, opłaty, dodatki do podatków państwowych, a następnie podatki samoistne).

do § 14.

Wydatki osobowe i rzeczowe nie powinny być łączone w jednej pozycji. Podobnie wydatki na subsydia (subwencje, zasiłki itp.) należy wyodrębniać od wydatków na spełnianie przez związek samorządowy zadań we własnym zarządzie.

Udzielanie subwencyj przez związki samorządowe na cele ogólne organizacyj i instytucyj ogólno-krajowych: Funduszu Obrony Narodowej, Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, Funduszu Obrony Morskiej, Polskiego Czerwonego Krzyża, Polskiego Związku Zachodniego i Tow. Przyjaciół Młodzieży Akademickiej winno być ograniczone do subwencjonowania w granicach możliwości budżetowych. Subwencyj tego rodzaju bezwarunkowo nie mogą przewidywać ani wypłacać związki samorządowe nie posiadające samowystarczalności finansowej.

Subwencje dla organizacyj i instytucyj społecznych, prowadzących swą akcję na terenie działania związku mogą być przyznawane przedewszystkim w tych wypadkach, w których akcja ta wyręcza związek samorządowy w wypełnianiu jego istotnych zadań. Przyznanie tych subwencyj powinno być uzależnione od przyjęcia obowiązku przez organizację lub instytucję składania sprawozdania ze sposobu zużycia subwencji wraz ze sprawozdaniem rachunkowym. Wypłata dalszej raty subwencji zasadniczo może nastąpić po złożeniu sprawozdania rachunkowego z użycia poprzednio wypłaconych rat. Wysokość powyższych subwencyj powinna być ściśle dostosowana do stopnia użyteczności instytucji z punktu widzenia potrzeb świadczącego związku. Tak więc wszelkie subwencje gotówkowe i w naturze dla organizacyj charytatywnych (dział IX budżetu— opieka społeczna) powinny być uzależnione od roli organizacji w wykonywaniu zadań związku samorządowego w dziedzinie opieki społecznej, a więc np. od liczby osób wspieranych, żywionych względnie dożywianych przez daną organizację, a posiadających tytuł do korzystania z opieki społecznej świadczącego związku samorządowego. Podobnie subwencje dla społecznych i prywatnych zakładów opiekuńczych, przytułków itp. oraz szpitali, przychodni itp. (dział VIII budżetu — zdrowie publiczne) powinny być uzależnione od liczby osób, korzystających z tych urządzeń, a posiadających tytuł do tego rodzaju świadczeń bezpłatnych ze strony związku samorządowego udzielającego subwencyj. Za pożądane i bardzo celowe uznaję popieranie przez związki samorządowe inicjatywy w kierunku tworzenia kas bezprocentowych jako formy samopomocy społecznej, ułatwiającej powstawanie drobnych własnych warsztatów pracy bez uciekania się do opieki społecznej. Związki samorządowe mogą przewidywać odpowiednie kwoty na kapitały zakładowe dla nowotworzonych kas (w dziale IX — opieka społeczna).

Subwencje jednorazowe na komitety obchodów uroczystości, budowy pomników itp. mogą być udzielane jedynie w ramach działu I budżetu i w granicach pozycji na wydatki reprezentacyjne. Natomiast zaniechane być powinno udzielanie subwencyj przez zakup egzemplarzy, względnie ogłoszenia dla wszelkiego rodzaju wydawnictw jednorazowych, a więc jednodniówek, albumów, wydawnictw pamiątkowych itp. Udzielanie ogłoszeń do czasopism i prenumerata czasopism powinny być ściśle dostosowane do rzeczywistych potrzeb w tym zakresie zainteresowanych związków; warunkiem udzielania ogłoszenia musi być wyraźna potrzeba gospodarcza lub społeczna.

Jednocześnie polecam podległym mi władzom nadzorczym nad samorządem bezwzględne zaniechanie wywierania nacisku na związki samorządowe względnie na przedsiębiorstwa lub zakłady samorządowe w kierunku pobierania przy opłatach samorządowych lub za czynności samorządowych organów administracyjnych, datków względnie t. zw. opłat dobrowolnych w formie sprzedaży znaczków na rzecz organizacyj społecznych oraz na rzecz imprez o charakterze społecznym.

B. Wydatki budżetu administracyjnego.

do § 15.

W dziale I — zarząd ogólny — zamieszcza się wszelki personel biura związku samorządowego: referendarski, rachunkowy, kancelaryjny (zarówno stały, jak i prowizoryczny) oraz wydatki rzeczowe z utrzymaniem biura związane.

Do personelu biura związku samorządowego zalicza się również referentów administracyjnych przydzielonych do specjalnych działów (np. referent szkolnictwa, szpitalnictwa itp.).

Jeżeli biuro związku samorządowego dzieli się na wydziały (ogólny, finansowy, techniczny itp.), co ma miejsce w dużych miastach, należy wydatki osobowe i rzeczowe tych działów biura związku samorządowego zamieszczać w dziale I. W dużych związkach samorządowych można dla każdego wydziału przeznaczyć osobny paragraf, względnie rozdział.

Zamieszczanie personelu ogólno-administracyjnego wszystkich wydziałów w dziale I podyktowane jest potrzebą zgrupowania razem wszelkich wydatków zarządu ogólnego, personel ten bowiem uległ jedynie specjalizacji i nie zatracił swego charakteru ogólno-administracyjnego.

W dziale I należy również zamieszczać koszty utrzymania biura technicznego, jeżeli to biuro wykonywa roboty dla wszystkich działów gospodarki samorządowej; oczywiście wydatki związane z dokonaniem robót będą zamieszczane w odnośnych działach budżetu.

W pozostałych działach wydatków zamieszcza się specjalne świadczenia rzeczowe (np. świadczenia rzeczowe na rzecz szkolnictwa powszechnego, koszty leczenia ubogich w gminie itd.) oraz wydatki na fachowy personel (nauczyciel, lekarz, inżynier, drogomistrz, agronom powiatowy itp.).

Wydatki rzeczowe działu I obejmują koszty utrzymania lokalu biura. Zasadniczo działy specjalne powinny korzystać z lokalu biura ogólnego, w razie konieczności mogą się jednak mieścić w lokalach oddzielnych; nie przeszkadza to jednak, iż budżetowo lokale te, z wyjątkiem lokali przedsiębiorstw i zakładów samorządowych, wyodrębnionych z budżetu administracyjnego, powinny być objęte działem I. Czynsz za lokal zamieszcza się jedynie w tym przypadku, gdy biuro związku samorządowego mieści się w budynku wynajętym.

W kredytach na wynagrodzenie członków zarządu związku samorządowego należy przewidywać w osobnej pozycji uposażenie przełożonego związku samorządowego i ewentualnych zawodowych członków organu zarządzającego i w osobnej pozycji diety i odszkodowania dla niezawodowych członków tego organu.

Pobory pracowników samorządowych, zarówno objętych działem I, jak i pozostałymi dzia-

łami należy zamieszczać w budżecie zgodnie z obowiązującymi przepisami i w ramach zatwierdzonego statutu etatów. W preliminowanych sumach należy uwzględniać tylko etaty faktycznie obsadzone, względnie mające być rzeczywiście obsadzone w danym roku budżetowym, nie należy zaś sumami preliminowanymi obejmować wolnych etatów. Poza liczbą pracowników przewidzianą statutem etatów, mogą być przewidywani w budżecie jedynie pracownicy przyjmowani na określony przeciąg czasu do prac nadzwyczajnych, przekraczających normalny zakres czynności administracji samorządowej oraz praktykanci. Na praktykantów powinny być przyjmowane osoby, posiadające odpowiedni cenzus naukowy. Wynagrodzenie pracowników przejściowo zatrudnionych (czasowych) należy preliminować oddzielnie (w osobnej pozycji) od poborów pracowników stałych (etatowych, kontraktowych, stałych).

Diety i koszty podróży zalicza się do wydatków rzeczowych działu I, a to z tego względu, iż stanowią one zwrot kosztów podróży, a nie są formą wynagrodzenia.

Opłaty za ubezpieczenie emerytalne pracowników i na wypadek choroby powinny ponosić związki samorządowe jedynie w części przypadającej na pracodawcę.

Wynagrodzenia dodatkowe pracowników związków samorządowych mogą być dokonywane jedynie z kredytu „remuneracje i zapomogi". Remuneracja (dodatkowe wynagrodzenie) może być przyznawana wyłącznie jako:

a) wynagrodzenie za nadliczbowe godziny pracy lub

b) wynagrodzenie za wykonanie specjalnej pracy, która nie należy do normalnych obowiązków pracowników i która przynosi szczególną korzyść dla związku samorządowego.

Poza tym z kredytu „remuneracje i zapomogi" mogą być wypłacane jedynie indywidualne zapomogi z tytułu nieszczęśliwych wypadków, względnie wydatków nadzwyczajnych, niezależnych od woli pracownika związku samorządowego.

Przewodniczącym wydziału powiatowego oraz wicestarostom, jako też osobom nie będącym funkcjonariuszami związku samorządowego, nie mogą być przyznawane jakiekolwiek remuneracje z funduszów samorządowych, ani też udzielane zaliczki na pobory.

Wysokość kredytu zapomogowo-remuneracyjnego nie powinna przekraczać z reguły 1% wydatków osobowych; w powiatowych związkach samorządowych, gminach wiejskich i mniejszych gminach miejskich kredyt ten może być większy i dochodzić do 5% wydatków osobowych. W tejże maksymalnej wysokości może być przewidziany kredyt remuneracyjno-zapomogowy w innych poszczególnych związkach samorządowych w takich przypadkach, gdy nadwyżkę jego ponad 1% wydatków osobowych przeznacza się na wynagrodzenie dla poszczególnych pracowników związków samorządowych za stałe prace w godzinach pozabiurowych innego rodzaju, niż prace wykonywane w zwykłych godzinach biurowych, o ile prace pozabiurowe tych pracowników zmierzają do wprowadzenia oszczędności w administracji związku przez uniknięcie potrzeby przyjmowania nowych pracowników, których utrzymanie wyniosłoby większe kwoty, aniżeli wydatki na wynagrodzenie za zajęcia pozabiurowe.

Utrzymywanie samochodów osobowych z budżetów związków samorządowych uważam za dopuszczalne jedynie w związkach wojewódzkich i w powiatowych związkach samorządowych oraz w gminach miejskich z ludnością powyżej 50.000 mieszkańców pod warunkiem, iż wydatki na utrzymanie samochodu (łącznie z pensją szofera) na jeden przejechany kilometr nie będą przekraczać kwoty 40 groszy; powiatowy związek samorządowy z reguły nie powinien posiadać więcej jak 1 samochód osobowy, służący zarówno dla wyjazdów Przewodniczącego Wydziału Powiatowego, jak i dla wyjazdów służbowych funkcjonariuszów związku. Celem kontroli zużycia środków pędnych należy prowadzić specjalną książkę, do której winny być wciągane wszelkie podróże autem na podstawie codziennych raportów szofera. W książce tej powinny być wskazane: czas rozpoczęcia i powrotu z podróży, liczba przebytych kilometrów, osoba która odbyła podróż, miejscowość do której podróż odbyto i w jakiej sprawie.

Kredyty na wydawnictwa urzędowe związku samorządowego należy zamieszczać w dziale I z wyłączeniem kredytów na wydawnictwa kulturalno-oświatowe (§ 21) oraz wydawnictwa propagandowe z dziedziny zdrowia, opieki społecznej i popierania rolnictwa, które należy uwzględniać w odpowiednich działach specjalnych (działy VII — X).

Wydatki reprezentacyjne uważać należy za dopuszczalne jedynie w budżetach administracyjnych związków samorządowych wojewódzkich i powiatowych oraz większych miast wydzielonych, przy czym nawet w tych związkach samorządowych wydatki z racji uroczystości, wizytacyj i obchodów powinny być ograniczone do jak najskromniejszego minimum. Zarząd związku samorządowego obowiązany jest do wyliczania się z wydatków, dokonywanych z kredytu „na wydatki reprezentacyjne". Przyznawanie ryczałtów na tego rodzaju wydatki przełożonym, bądź innym organom związku samorządowego nie może być stosowane.

Dział I budżetu powinien obejmować wszelkie koszty poboru zarówno danin komunalnych, jak i należności, przypadających na rzecz innych związków publicznych (Państwa, P. Z. U. W. itp.).

W dziale I w paragrafie (względnie w rozdziale w budżetach wielkich miast), obejmującym wydatki rzeczowe należy m. in. uwzględniać wydatki związane ze sporządzaniem rejestrów 18-letnich i spisów względnie list poborowych; wydatki na koszty poboru roczników i wydatki związane ze spisem, spędem, przeglądem oraz ewentual-

nym poborem koni. Również w dziale I należy zamieszczać kredyty na składkę członkowską do Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego oraz na ewentualne opłaty za czynności rewizyjne organów tegoż Związku.

Wydatki działu I, jako nie przyczyniające się bezpośrednio do podnoszenia poziomu kultury i dobrobytu ludności, należy ograniczać do ram jak najkonieczniejszych przy jak najdalej idącym zastosowaniu zasady oszczędności. Wszelkie dotychczas w tym dziale zastosowane oszczędności — zwłaszcza w wydatkach osobowych — powinny być nadal utrzymane.

do § 16.

W dziale II wydatków zamieszcza się wydatki związane z utrzymaniem obiektów majątkowych, nie stanowiących części aktywów przedsiębiorstw i zakładów samorządowych wyodrębnionych z budżetu administracyjnego i nieprzeznaczonych na użytek publiczny względnie na potrzeby administracji samorządowej. Należą tu wydatki na utrzymanie budynków (domów, hal targowych itp.) i placów oraz gruntów ornych, stawów i przestrzeni zalesionych, które nie stanowią samodzielnych jednostek gospodarczych (vide § 5).

Wydatki na utrzymanie obiektów majątkowych, zaliczonych do aktywów przedsiębiorstw i zakładów samorządowych, wyodrębnionych z budżetu administracyjnego, zamieszczać należy w budżetach tych przedsiębiorstw i zakładów.

Wydatki nadzwyczajne, związane z budową domów i urządzeń, przeznaczonych dla celów administracyjnych, zamieszczać należy w odnośnych działach, nie zaś w dziale majątku komunalnego (np. budowę domu dla pomieszczenia biura związku samorządowego — w dziale I, budowę gmachu szkolnego — w dziale VI, natomiast budowę domu czynszowego — w dziale II „majątek komunalny").

do § 17.

W dziale III — przedsiębiorstwa komunalne — należy zamieszczać ewentualne deficyty przedsiębiorstw samorządowych. W wydatkach nadzwyczajnych w dziale tym należy zamieszczać sumy, udzielane przedsiębiorstwom samorządowym tytułem pożyczek względnie dotacyj na pokrycie wydatków nadzwyczajnych przedsiębiorstw.

do § 18.

W dziale IV — spłata długów, w osobnym paragrafie należy zgrupować kredyty na spłatę rat amortyzacyjnych i w osobnych paragrafach kredyty na jednorazową spłatę długów długoterminowych i kredyty na oprocentowanie długów.

Spłatę i oprocentowanie wszelkich długów długoterminowych, zaciąganych zarówno na potrzeby administracji, jak i przedsiębiorstw i zakładów samorządowych, nie posiadających osobowości prawnej, należy objąć budżetem administracyjnym.

W związku z powyższym przy zaciąganiu pożyczki dla przedsiębiorstwa wyodrębnionego z budżetu administracyjnego, preliminuje się odnośną sumę w dochodach nadzwyczajnych budżetu administracyjnego, zaś w wydatkach nadzwyczajnych tegoż budżetu zamieszcza się odpowiedni kredyt na pożyczkę, względnie na dotację dla przedsiębiorstwa. W budżecie przedsiębiorstwa w dochodach nadzwyczajnych należy wówczas powtórzyć sumę przeznaczoną na pożyczkę dla przedsiębiorstwa, w wydatkach zaś nadzwyczajnych przedsiębiorstwa, przewidzieć sumę wydatku nadzwyczajnego (inwestycji), na uskutecznienie którego zaciągnięto pożyczkę.

Na amortyzację i oprocentowanie pożyczki długoterminowej, otrzymanej przez przedsiębiorstwo preliminuje się odnośne sumy w wydatkach (dział IV), jak i w dochodach (dział IV) zwyczajnych budżetu administracyjnego (zwrot wydatku z budżetu przedsiębiorstwa).

Wpływy z pożyczek krótkoterminowych, jak również ich spłata, stanowią pozycje pozabudżetowe i jako takie nie mogą być zamieszczane w budżecie. Budżetem administracyjnym należy obejmować oprocentowanie pożyczek krótkoterminowych zaciąganych zarówno na potrzeby administracji, jak i zakładów samorządowych (nie wyłączając zakładów wyodrębnionych z budżetu administracyjnego). Natomiast wydatki na oprocentowanie krótkoterminowych pożyczek zaciąganych na potrzeby przedsiębiorstwa należy obejmować jedynie budżetem tegoż przedsiębiorstwa.

Przy budżetowaniu ulg w spłacie długów, przyznawanych związkom samorządowym związki te powinny kierować się następującymi zasadami:

1) w wypadku zamiany zobowiązań krótkoterminowych na długoterminowe należy w preliminarzu budżetowym zamieścić następujące pozycje:

a) po stronie dochodowej preliminarza pozycję wpływu z pożyczki długoterminowej, zaciąganej na skonwertowanie zadłużenia krótkoterminowego,

b) po stronie wydatkowej — kredyt na pokrycie niedoboru budżetowego z lat ubiegłych w wysokości odpowiadającej sumie konwertowanego zadłużenia krótkoterminowego;

2) w wypadkach umorzeń części lub całości długów sumy umorzeń nie należy przeprowadzać przez budżet, sumy te podlegają jedynie— jeżeli chodzi o pożyczki długoterminowe — odpisaniu w inwentarzu długów długoterminowych (dział B), a jeżeli chodzi o długi krótkoterminowe (pozabudżetowe) — przeprowadzeniu przez rachunki zadłużeń pozabudżetowych (pożyczki krótkoterminowe, wierzyciele różni, sumy przechodnie itp.) i rachunek niedoborów i nadwyżek — jako spisanie całości lub części długu krótkoterminowego i równoczesne pomniejszenie niedoboru z lat ubiegłych.

do § 19.

Dział V — drogi i place publiczne — obejmuje wydatki: na drogi i mosty samorządowe,

drogi i mosty nie zaliczone ani do dróg samorządowych, ani do dróg państwowych oraz ewentualne wydatki na drogi i mosty państwowe, pokrywane z dochodów związku samorządowego. Wydatki na drogi i mosty państwowe można preliminować jedynie wtedy, gdy wydatki te ma pokryć związek samorządowy z własnych dochodów. Bezwarunkowo należy zaniechać dotychczasowej praktyki obejmowania budżetem i wykonaniem budżetu wydatków na gospodarkę na drogach państwowych pokrywaną z funduszów państwowych.

Dział V przewiduje sześć paragrafów, z których pierwszy obejmuje wydatki na drogi państwowe, pokrywane z dochodów związku samorządowego (np. wydatki na odcinki dróg państwowych w obrębie miast, subwencje na utrzymanie, bądź budowę dróg państwowych itp.), drugi — wydatki na drogi i mosty nie będące ani drogami państwowymi, ani drogami samorządowymi (drogi celne, drogi straży granicznej, drogi w obrębie twierdz itp.). Pozostałe cztery paragrafy powinny obejmować wydatki na drogi samorządowe (wojewódzkie, powiatowe, gminne), przy czym wydatki na administrację dróg samorządowych należy przewidywać w osobnym paragrafie. Do tych ostatnich wydatków, prócz wymienionych w § 19 rozporządzenia, należy zaliczać również składkę członkowską do Ligi Drogowej oraz wydatki na wynagradzanie gmin przez powiatowy związek samorządowy za pobór opłat drogowych i ewentualny współudział w wymiarze tych opłat (%% wypłacane za pobór specjalnych opłat drogowych). Inne ewentualne koszty wymiaru i poboru opłat drogowych (np. uposażenie referenta podatkowego, koszt ksiąg bierczych, druków itp.) należy wykazywać w dziale I — zarząd ogólny.

W wydatkach na utrzymanie dróg w osobnej pozycji należy uwidaczniać wydatki na służbę liniową (wynagrodzenia i świadczenia). Personel powiatowych zarządów drogowych poza służbą liniową powinien zasadniczo składać się z kierownika (państwowego inżyniera drogowego) i sekretarza-technika; poza tym dla należytego wykorzystania świadczeń w naturze i zorganizowania prac na drogach gminnych wskazane jest zatrudnienie przez powiatowy związek samorządowy specjalnego technika dla dróg gminnych. Ponadto może być w Powiatowym Zarządzie Drogowym w miarę prowadzonych robót zatrudniany personel techniczny, płatny z kredytów rzeczowych o specjalnym przeznaczeniu, jak np. do prowadzenia większych robót, wykonywania studiów, projektów itp. W wypadku stosowania zryczałtowanych diet kwotę zryczałtowaną, obejmującą wszystkie wyjazdy w obrębie powiatu, powinien ustalać zarząd związku na każdy rok budżetowy, kierując się przy tym intensywnością prac personelu technicznego. Natomiast koszty podróży (koszty posługiwania się środkami lokomocji) należy zwracać według faktycznie poniesionych wydatków, a w wypadku zaś, gdy inżynier drogowy korzysta z własnego środka lokomocji, zarząd związku powinien, co do wysokości zwrotu kosztów zawrzeć z inżynierem drogowym odpowiednią umowę, przy czym stawka na 1 km. nie może przekraczać 35 gr. Pobory i ryczałty drogomistrzów i dróżników samorządowych powinny być przystosowane ściśle do norm państwowych; stanowiska t. zw. płatników drogowych nie powinny być utrzymywane. System akordowy przy robotach drogowych powinien być w granicach możliwości stosowany jak najszerzej, nie wyłączając robót szarwarkowych.

W paragrafie obejmującym wydatki na utrzymanie dróg gminnych, należy — w budżetach związków samorządowych korzystających ze świadczeń drogowych ludności w naturze — przewidywać osobną pozycję pod nazwą „wydatki na zastępcze wykonanie nieodbytej w naturze powinności drogowej (szarwarku)". Wobec niemożności określenia z góry wysokości tego wydatku należy w wymienionej pozycji zamieścić kwotę 1 zł. Uskutecznione w ciągu roku wydatki na zastępcze wykonanie powinności drogowej (szarwarku) nie wymagają dodatkowego kredytu, o ile znajdują pokrycie we wpływach gotówkowych od osób, które świadczeń tych w naturze nie odbyły, względnie którym świadczenia naturalne zamieniono na opłaty gotówkowe. Świadczenia te powinny być preliminowane również w wysokości 1 zł. w osobnym paragrafie działu XI dochodów zwyczajnych. Natomiast jako załącznik do budżetu powinien być dołączony wykaz robót drogowych, które związek samorządowy zamierza wykonać szarwarkiem z podaniem ogólnej wartości i liczby jednostek szarwarkowych (pieszych, konnych), niezbędnych do wykonania zamierzonych robót.

Celem umożliwienia przygotowania zawczasu materiałów do wiosennych robót drogowych i ograniczenia posługiwania się przez związki samorządowe kredytem krótkoterminowym — wskazanym jest, aby związki te przewidywały w specjalnych pozycjach (w wydatkach zwyczajnych na utrzymanie dróg, w wydatkach nadzwyczajnych na budowę dróg) odpowiednie kwoty na zimowy zakup materiałów drogowych.

Wydatki na budowę i przebudowę (gruntowne remonty) dróg i placów publicznych należy przewidywać w wydatkach nadzwyczajnych, dzieląc je analogicznie jak wydatki na utrzymanie dróg, z tą jednakże różnicą, iż każdą poszczególną inwestycję (budowaną, wzgl. remontowaną drogę, most) należy obejmować osobną pozycją. Renowację szosy, względnie ulicy bez zmiany systemu jej utrzymania należy zaliczać do wydatków zwyczajnych (utrzymanie dróg).

W objaśnieniach do wydatków działu V (zarówno zwyczajnych, jak i nadzwyczajnych) m. i. należy wskazywać działy, §§ i pozycje dochodów zwyczajnych, bądź nadzwyczajnych, służących na pokrycie wydatków drogowych.

W dziale Va — pomiary i plany rozbudowy — należy zamieszczać zarówno osobowe, jak i rzeczowe wydatki na regulację, pomiary i sporządzanie planów rozbudowy. Należą tu również wydatki na pokrycie kosztów przymusowego sca-

lania działek budowlanych, wydatki na wykup gruntów pod ulice oraz ewentualne wydatki związane z działalnością komitetu rozbudowy miasta.

do § 20.

Wobec poważnego znaczenia oświaty przedszkolnej dla fizycznego i psychicznego wychowania młodego pokolenia wskazanym jest utrzymanie przez związki samorządowe dotychczasowej liczby przedszkoli oraz — o ile pozwala na to równowaga budżetowa — zakładanie nowych przedszkoli nie tylko w stosunku do wzrostu liczby dzieci w wieku przedszkolnym, ale i istotnych potrzeb życia kulturalnego.

W związku z podejmowaną przez władze szkolne akcją elementarnego kształcenia i dokształcania młodzieży przedpoborowej i poborowej organa samorządu gminnego i gromadzkiego powinny współdziałać z władzami szkolnymi w kierunku zapewnienia frekwencji na kursach dla przedpoborowych, którzy przeszkolenia potrzebują, bez użycia jednakowoż jakichkolwiek środków o charakterze zastraszenia lub przymusu. Współudział ten powinien wyrazić się również w preliminowaniu przez gminy lub powiatowe związki samorządowe — po porozumieniu z władzami szkolnymi — specjalnych kwot na wydatki rzeczowe związane z kursami dla młodzieży przedpoborowej (światło, dodatkowy opał itp.); dla orientacji można przyjąć kwotę roczną 30 do 50 zł. na jeden komplet nauczania. Ponadto przedstawiciele związków samorządowych powinni brać udział w specjalnych komisjach kształcenia młodzieży przedpoborowej, które będą powoływane przy władzach szkolnych okręgowych i obwodowych.

Rozpoczęta akcja ustanawiania stypendiów dla zdolnych dzieci niezamożnych rolników zasługuje na pogłębienie jej i na troskliwą opiekę gmin wiejskich i powiatowych związków samorządowych. Wydziały powiatowe powinny baczyć, aby przyznane na terenie powiatu i zapreliminowane sumy dla stypendystów zostały istotnie wypłacone.

W wydatkach na szkolnictwo powszechne zamieszczać należy m. in. składkę do Towarzystwa Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych.

do § 21.

Do wydawnictw kulturalno - oświatowych w dziale kultury i sztuki nie należą wydawnictwa fachowe (np. wydatki na wydawnictwa związane z popieraniem rolnictwa należą do działu X — popieranie rolnictwa). Podobnie działem VII nie należy obejmować kredytów na biblioteczki rolnicze.

W dziale VII — kultura i sztuka, należy między innymi zamieszczać wydatki na popieranie sztuki, teatralnej oraz dopłaty do utrzymania teatrów (nadwyżki wydatków zwyczajnych nad dochodami), będących stałymi instytucjami związku samorządowego, których budżety zgodnie z § 4 rozporządzenia podlegają wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego, Natomiast wydatki teatrów, będących doraźnymi przedsięwzięciami związku samorządowego, należy traktować jako wydatki na popieranie sztuki teatralnej i zamieszczać w całości w dziale „kultura i sztuka".

Wydatków na podstawowe inwestycje teatralne (budowa gmachu teatralnego, kapitalne remonty, zaprowadzenie nowej maszynerii) nie należy obejmować budżetem teatru, a zamieszczać jedynie w dziale VII wydatków nadzwyczajnych budżetu administracyjnego.

Wydatki i dochody w budżetach teatrów komunalnych należy zamieszczać według załączonego wzoru (załącznik 1).

do § 22.

Grupom przewidzianym w § 22 rozporządzenia powinny odpowiadać w budżetach powiatowych związków samorządowych i w budżetach gmin miejskich wydzielonych—rozdziały, w budżetach zaś pozostałych związków samorządowych — paragrafy.

Podział rozdziałów na paragrafy oraz paragrafów na pozycje w budżetach powiatowych związków samorządowych i gmin miejskich wydzielonych powinien odpowiadać zamieszczonemu w § 22 rozporządzenia podziałowi (wyliczeniu) wydatków poszczególnych grup.

Kredytami osobowymi działu VIII należy objąć personel służby zdrowia, zatrudniony w terenie. Natomiast nie należy nimi obejmować osób, które pracują w biurze związku samorządowego, jak również tych, które należą do personelu szpitali.

Wskazane jest, aby Wydział Powiatowy powierzał funkcje referenta do spraw zdrowia publicznego państwowemu lekarzowi powiatowemu z wynagrodzeniem z funduszów związku samorządowego, o ile warunki lokalne nie uzasadniają utrzymywania własnego lekarza samorządowego. Zwracam uwagę na konieczność właściwego wykorzystania kontrolera sanitarnego i nie obciążania go pracą biurową nie związaną z jego zadaniami.

Wydatki na zwalczanie ostrych chorób zakaźnych obejmują:

a) koszty związane z ustaleniem rozpoznania ostrej choroby zakaźnej, bądź drogą zbadania chorego na miejscu przez lekarza, bądź drogą przesłania wydzielin i wydalin do zbadania, względnie koszty utrzymania własnego laboratorium (zakładu bakteriologicznego),

b) wydatki na izolację, wykonywaną w domu chorego lub w domu izolacyjnym, względnie koszty utrzymania własnego domu izolacyjnego,

c) wydatki na szczepienia ochronne przeciwko ospie (art. 2 ustawy z dnia 25 lutego 1926 r. Dz. U. R. P. Nr 28, poz. 167), jako też przeciwko innym chorobom zakaźnym,

d) koszty, związane z dokonywaniem dezynfekcyj (zarówno bieżącej, jak i końcowej), dezynsekcyj i deratyzacyj, względnie koszty utrzymania i konserwowania własnego zakładu dezynfekcyjnego.

Wydatki na zwalczanie chorób społecznych obejmują kwoty na specjalne przychodnie (poradnie) o charakterze zapobiegawczym, utrzymywane przez związek samorządowy oraz zapomogi udzielane instytucjom społecznym na walkę z chorobami społecznymi.

Wydatki na opiekę higieniczno-lekarską nad dzieckiem i macierzyństwem obejmują kwoty, przeznaczone na urządzenie i utrzymanie stacyj opieki nad dzieckiem i matką, koszty związane z pobytem dzieci w specjalnych zakładach leczniczych i leczniczo-zapobiegawczych, kwoty przeznaczone na schroniska dla kobiet ciężarnych, jako też zapomogi udzielane instytucjom na opiekę higieniczno-lekarską nad dzieckiem i macierzyństwem.

Wydatki na higienę publiczną obejmują:

a) utrzymanie i konserwację studzien publicznych oraz zapomogi udzielane na cele zaopatrywania w wodę (art. art. 1 i 12 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o zaopatrywaniu ludności w wodę Dz. U. R. P. Nr. 32 poz. 310),

b) wydatki na usuwanie i niszczenie nieczystości z wyłączeniem wydatków i deficytów przedsiębiorstw kanalizacyjnych, oczyszczania miast i spalania śmieci (art. art. 1 i 7 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16 marca 1928 r. o usuwaniu nieczystości i wód opadowych Dz. U. R. P. Nr. 32, poz. 311).

c) wydatki na badanie artykułów żywności i przedmiotów użytku (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P Nr. 36, poz. 343) oraz na badanie zwierząt rzeźnych i mięsa (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 361); te ostatnie winny być wykazywane oddzielnie od innych wydatków związku samorządowego,

d) wydatki na utrzymanie i konserwację łaźni i kąpielisk (art. 3, poz. 4 zasadniczej ustawy sanitarnej z dnia 19 lipca 1919 r. Dz. U. R. P. Nr. 63, poz. 371);

e) wydatki na utrzymanie cmentarzy, domów przedpogrzebowych oraz wydatki na oględziny zwłok (art. 3, 5 i 6 ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o chowaniu zmarłych i stwierdzaniu przyczyny zgonu Dz. U. R. P. Nr. 35, poz. 359),

f) wydatki na nadzór nad porządkiem i czystością osiedli w ogóle, a w szczególności zakładów handlowych i przemysłowych oraz na nadzór nad stanem zdrowotnym mieszkań (p. 3 art. 3 zasadniczej ustawy sanitarnej),

g) wydatki na wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe z wyjątkiem wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży szkolnej, a w szczególności subwencje na cele wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego; subwencje te powinny wpływać bezpośrednio do odnośnego komitetu wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego; budżety tych komitetów jako organizacyj odrębnych od związku samorządowego nie są obejmowane budżetem związku samorządowego (okólnik Nr. 257 Wojsk. 3165/1 z dnia 18 listopada 1929 r. Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 317).

Podkreślam potrzebę przewidywania kredytów na utrzymywanie i urządzenie odpowiedniej liczby studzien publicznych oraz prowadzenie kąpielisk, zwłaszcza w wypadkach udzielania na ten cel pomocy finansowej ze strony Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Wydatki na ośrodki zdrowia obejmują wszelkie wydatki tych instytucyj, nie wyłączając wydatków na walkę z chorobami zakaźnymi i społecznymi, jak również wydatków na higienę publiczną, uskuteczniany ch przez ośrodki zdrowia.

Względy na poprawę stanu zdrowia ludności wymagają, aby powiatowe związki samorządowe utrzymywały — w granicach równowagi budżetowej — odpowiednią liczbę ośrodków zdrowia (3 — 5 na powiat) z lekarzami okręgowymi (rejonowymi) na czele oraz z personelem pomocniczym (pielęgniarka, kontroler sanitarny). Instytucje te powołane są do pełnienia zadań wchodzących w zakres obowiązków samorządu terytorialnego, jak to zwalczanie ostrych chorób zakaźnych, chorób społecznych, nadzór nad zdrowiem dziatwy szkolnej i nad stanem sanitarnym szkół, nadzór sanitarny nad osiedlami, prowadzenie propagandy higieny, a w razie potrzeby także leczenie chorych ubogich i inne.

Inne wydatki na zapobieganie chorobom obejmują kredyty na urządzanie odczytów, wystaw, rozdawnictwo i zakup druków, książek itp., jak również subwencje i zapomogi, udzielane na cele powyższe innym instytucjom i osobom oraz wydatki na zapobieganie chorobom, nie wymienione w poszczególnych paragrafach (pozycjach) tego rozdziału (paragrafu).

Wydatki na lecznictwo nie obejmują wydatków szpitali, zarówno ogólnych, jak i specjalnych, a natomiast obejmują dopłaty do kosztów ich utrzymania (oddzielnie dla każdego szpitala), przy czym oddzielnie należy wykazywać część tych dopłat przypadającą za leczenie ubezpieczonych w Ubezpieczalniach Społecznych. Koszty leczenia ubogich chorych we własnych szpitalach powinny być wykazywane we właściwej pozycji, a nie ukrywane, jak to nieraz jest praktykowane, w dopłacie do utrzymania szpitali.

Celem umożliwienia zakładom leczniczym prowadzenia planowej gospodarki i niedopuszczania na przyszłość do powstawania nowych zadłużeń z tytułu rozrachunków związków samorządowych z zakładami leczniczymi podkreślam konieczność zamieszczania w budżetach związków samorządowych dostatecznie wysokich kredytów na pokrywanie kosztów leczenia (opłat za leczenie).

Zwracam uwagę na potrzebę preliminowania w budżetach związków samorządowych odpowiednich kredytów na pomoc położniczą, zwłaszcza na terenie wsi oraz — jeżeli chodzi o związki samorządowe, posiadające własne szpitale — pobierania opłat szpitalnych za leczenie chorych na choroby zakaźne według stawek wydatnie obniżonych w porównaniu do stawek opłat za leczenie innych chorych.

Budżety szpitali publicznych utrzymywanych przez dany samorząd powinny stanowić załącznik do budżetu ogólnego (art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 382). Wydatki i dochody pozostałych zakładów zdrowia publicznego nie podlegają wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego, mogą być jednak zamieszczane, o ile dotyczą większych zakładów, w formie załączników do budżetu administracyjnego. W budżecie administracyjnym wówczas, zgodnie z § 40 ustęp 3 rozporządzenia, należy w ogólnej sumie zamieszczać wydatki w dziale VIII — zdrowia publicznego, dochody zaś w odnośnych działach dochodów zwyczajnych.

Wydatki na koszty leczenia chorych obejmują z wyjątkiem pomocy położniczej wydatki na leczenie ubogich w szpitalach, pozostających we własnym zarządzie związku samorządowego, jak i w szpitalach i klinikach obcych, wydatki na leczenie ubogich w domu oraz leczenie specjalne (np. kąpielami leczniczymi) tych chorych. Wydatki na koszty leczenia ubogich w szpitalach publicznych i na koszty leczenia umysłowo-chorych należy preliminować w osobnych pozycjach.

Inne wydatki na lecznictwo obejmują wydatki na własne instytucje i kursy w zakresie pomocy leczniczej dla ludności oraz ratownictwo (np. pogotowie ratunkowe, ratownictwo przeciwgazowe itp.) lub zapomogi, udzielane innym instytucjom na cele wymienione oraz inne wydatki na cele lecznictwa w zakresie obowiązków związków samorządowych, wymienionych w art. 3 zasadniczej ustawy sanitarnej z dnia 19 lipca 1919 r. (Dz. Pr. P. P. Nr. 63, poz. 371).

Wydatki i dochody w budżetach szpitali komunalnych należy zamieszczać według załączonego wzoru (załącznik 2).

do § 23.

W budżetach wojewódzkich i powiatowych związków samorządowych oraz w budzetach gmin miejskich wydzielonych wydatki działu IX — opieka społeczna — należy podzielić na trzy rozdziały: A. Opieka nad dziećmi, młodzieżą i macierzyństwem, B. Opieka nad dorosłymi oraz C. Pośrednictwo pracy i pomoc dla bezrobotnych. W budżetach pozostałych związków samorządowych w miejsce powyższych rozdziałów należy przewidywać trzy paragrafy.

Podział rozdziałów na paragrafy winien odpowiadać zamieszczonemu w § 23 rozporządzenia wyliczeniu wydatków poszczególnych grup.

W związku z niektórymi rodzajami wydatków, wymienionymi w § 23 rozporządzenia, wyjaśniam, iż do wydatków na „opiekę nad cudzoziemcami" należy zaliczać wydatki na opiekę bezpośrednią, pomoc doraźną oraz na koszty podróży deportowanych cudzoziemców, do wydatków zaś na „opiekę nad zwolnionymi z więzień i ich rodzinami" — wydatki na pomoc doraźną dla zwolnionych z więzień, na przejazdy do miejsc zamieszkania lub do miejsc pracy, względnie na zakup urządzeń pracy i na pomoc dla rodzin więźniów. „Wydatkami na opiekę nad poszkodowanymi skutkiem klęsk żywiołowych" należy obejmować koszty pomocy bądź w naturze (dożywianie, pomoc odzieżowa, mieszkaniowa itp.), bądź w formie zasiłków doraźnych. Do wydatków „na akcję ogrodów działkowych" należy zaliczyć subwencje w szczególności: na koszty dzierżawy odpowiednich terenów, koszty organizacyjno - inwestycyjne (oparkanienie, niwelacja, studnie, pompy itp.) oraz na zakup sadzonek, nasion, narzędzi itp.

Przy tej sposobności nadmienia się, iż system opieki społecznej otwartej winien być możliwie szeroko stosowany; umysłowo chorzy niegroźni dla otoczenia oraz starcy i dzieci mogą być oddawani pod opiekę rodzin zastępczych za odpowiednim wynagrodzeniem i przy roztoczeniu nadzoru nad tym sposobem wykonywania opieki. Rodziny zastępcze winny dawać gwarancję należytego obchodzenia się z opiekowanymi; nie mogą to być rodziny, podejmujące się sprawowania opieki tylko z chęci zysku.

Zwracam uwagę na szczególne uwzględnianie przez związki samorządowe kredytów na kolonie lecznicze dla dzieci, kolonie i półkolonie letnie, dożywianie dzieci, opiekę zleconą w rodzinach zastępczych i opiekę domową oraz ogródki jordanowskie.

Podkreślanie niektórych zadań opiekuńczych nie może powodować zaniedbywania innych, jak np. opieki zakładowej nad dziećmi i młodzieżą, opieki nad starcami, samopomocy społecznej (świetlice, ogrody działkowe, kasy bezprocentowe, spółdzielnie pracy) i t. p. Kredyty na koszty opieki społecznej powinny być preliminowane w dostatecznej wysokości i wykonywane w sposób wykluczający dalsze zadłużanie się związków samorządowych w zakładach opiekuńczych. Dotyczy to również kredytów na opłaty z tytułu członkostwa w międzykomunalnych związkach Opieki Społecznej.

Preliminarze budżetowe zakładów opiekuńczych podlegają wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego i winny być sporządzane według układu przewidzianego w § 10 rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 25 lutego 1930 r. o rachunkowości i sprawozdaniach instytucyj opiekuńczych (Dz. U. R. P. Nr. 23, poz. 210).

W grupie wydatków na pośrednictwo pracy i pomoc bezrobotnym — w wypadkach zastępczego wykonywania przez związki samorządowe czynności wojewódzkich biur Funduszu Pracy — należy zamieszczać koszty wykonywania tych czynności (zwroty tych kosztów należy obejmować działem IV dochodów). Praktykowane w niektórych związkach samorządowych zarachowywanie tego rodzaju wydatków i wpływów na sumy pozabudżetowe winno być bezwarunkowo wykluczone jako niedopuszczalne ze względu na przepisy § 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych o sporządzaniu i ustalaniu budżetów związków komunalnych.

Wydatki na opiekę społeczną powinny być całkowicieześrodkowane w dziale IX (opieka społeczna), a mianowicie np. wydatki na doży-

wianie dzieci lub kolonie i półkolonie letnie nie powinny figurować w dziale VI (oświata) lub w dziale VIII (zdrowie), a tylko w dziale IX, podczas gdy odwrotnie np. wydatki na leczenie ubogich chorych muszą figurować tylko w dziale VIII.

do § 24.

Grupom przewidzianym w § 24 rozporządzenia winny odpowiadać w budżetach powiatowych związków samorządowych — rozdziały, w budżetach pozostałych związków samorządowych — paragrafy. Podział rozdziałów na paragrafy winien odpowiadać zamieszczonemu w § 24 rozporządzenia podziałowi wydatków poszczególnych grup wydatków.

Wydatkami na utrzymanie instruktorów ogólno-rolniczych należy obejmować koszty utrzymania agronomów powiatowych, instruktorów rejonowych i t. zw. instruktorów specjalnych (hodowców, ogrodników, pszczelarzy, organizacji gospodarstw, przysposobienia rolniczego, kół gospodyń wiejskich, spółdzielczości i innych) według następującego podziału:

a) utrzymanie personelu instruktorskiego na własnym etacie,

b) zasiłki na utrzymanie instruktorów w organizacjach rolniczych,

c) koszty podróży instruktorów własnych i instruktorów organizacyj rolniczych.

Natomiast powyższymi wydatkami nie należy obejmować asystentów kontroli obór, techników melioracyjnych i leśnych, personelu szkół rolniczych i innych zakładów rolniczych oraz lekarzy weterynaryjnych, którzy winni być uwzględniani w dalszych paragrafach (pozycjach) działu X.

W wydatkach na szkolnictwo rolnicze należy zamieszczać kredyty:

a) na utrzymanie szkół rolniczych we własnym zarządzie (z rozbiciem na wydatki osobowe i rzeczowe),

b) na subwencje na utrzymanie szkół, nie stanowiących własności danego związku samorządowego,

c) na stypendia dla uczniów szkół rolniczych.

O ile przy szkołach rolniczych lub zakładach doświadczalnych utrzymywane są fermy, które obszarem swym przekraczają znacznie normy powierzchni ziemi, przyjęte dla szkół, bądź niewykorzystane przez zakład do doświadczeń, część majątków takich, o ile stanowić ona może samodzielną jednostkę gospodarczą, należy traktować jako przedsiębiorstwo i wyodrębnić z budżetu administracyjnego w osobny budżet (§ 5 rozporządzenia).

W wydatkach na pozaszkolną oświatę rolniczą należy zamieszczać ewentualne kredyty:

a) na przysposobienie rolnicze młodzieży wiejskiej (utrzymanie powiatowego instruktora przysposobienia rolniczego, ewent. zasiłek na ten cel dla organizacji lub szkoły rolniczej),

b) na konkursy wśród samodzielnych gospodarzy,

c) na pracę wśród kobiet wiejskich,

d) na demonstracje i pokazy stosowania odmian roślin uprawnych, nawozów, maszyn, narzędzi rolniczych itp. (jednak wydatki na pokazowe żywienie inwentarza, na pokazy hodowlane należy zamieszczać w wydatkach na popieranie wytwórczości zwierzęcej),

e) na inne wydatki na oświatę pozaszkolną (biblioteczki, wycieczki itp.).

Do wydatków na zakłady rolnicze z wyłączeniem szkół należy zaliczać kredyty na utrzymanie zakładów własnych z rozbiciem na wydatki personalne i rzeczowe. Oddzielną pozycję stanowić powinny subwencje dla zakładów, stanowiących własność innych instytucyj, przy czym w objaśnieniach należy wskazać cele, na które subwencje zostały przeznaczone. Pod pojęciem zakładu rolniczego nie należy rozumieć ferm rolnych, gospodarstw leśnych, rybnych i ogrodowych (owocowych, warzywnych), które, o ile stanowią samodzielne jednostki gospodarcze, powinny być traktowane jako przedsiębiorstwa, podlegające wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego (§ 5 rozporządzenia).

Zgodnie z § 40 rozporządzenia (ustęp ostatni) wydatki i dochody zakładów rolniczych mogą być zamieszczane w formie załączników do budżetu administracyjnego. W dziale X na właściwym miejscu należy wtedy podawać ogólne sumy wydatków, dochody zaś objęte załącznikiem należy zamieszczać w odpowiednich działach budżetu po stronie dochodów.

Wydatki na popieranie wytwórczości roślinnej obejmują kredyty:

a) na zwalczanie chorób i szkodników roślin,

b) popieranie ogrodnictwa i kultur specjalnych,

c) inne wydatki na popieranie wytwórczości roślinnej (utrzymanie punktów czyszczenia nasion i bejcowania zboża itd.).

W wydatkach na popieranie wytwórczości zwierzęcej należy zamieszczać kredyty:

a) na popieranie hodowli bydła (wydatki na wykonanie ustawy o państwowym nadzorze nad buhajami, na kupno buhajów poza ustawą, na wystawy, pokazy i spędy hodowlane, premie dla hodowców, na pokazowe żywienie i kontrolę mleczności),

b) na popieranie hodowli trzody chlewnej,

c) na popieranie hodowli owiec,

d) na popieranie hodowli drobiu,

e) na popieranie innych hodowli (pszczelnictwo, rybactwo, jedwabnictwo itp.).

Wydatkami na popieranie spółdzielczości rolniczej należy obejmować pomoc na dokształcanie pracowników spółdzielczych.

Do wydatków na zagospodarowanie nieużytków należy zaliczyć zarówno wydatki ze środków własnych, jak i zasiłków państwowych

i innych. Ewentualny koszt utrzymania technika do zalesień — jako wydatek osobowy — należy zamieścić w osobnej pozycji.

Do zasiłków ogólnych dla organizacyj rolniczych należą zasiłki nieprzeznaczone na cele objęte innymi paragrafami i pozycjami działu X.

W powiatach, gdzie należycie funkcjonują okręgowe towarzystwa organizacyj i kółek rolniczych powiatowe związki samorządowe nie powinny z reguły prowadzić we własnym zarządzie akcji popierania wytwórczości roślinnej i zwierzęcej oraz oświaty pozaszkolnej rolniczej z wyjątkiem tych zadań, które przekazane zostały do realizacji związkom samorządowym w drodze ustawodawczej lub wymienione zostały w instrukcji Ministra Rolnictwa w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych oraz Ministrem Reform Rolnych z dnia 21 stycznia 1929 r., jako należące do kompetencji związków samorządowych. Odpowiednie subwencje powinny być przez powiatowe związki samorządowe przekazywane okręgowym towarzystwom organizacyj i kółek rolniczych w miarę możliwości finansowych związków samorządowych ze szczegółowym sprecyzowaniem przeznaczenia subwencji i zastrzeżeniem składania przez towarzystwa szczegółowych sprawozdań rzeczowych i rachunkowych.

Nadto powinno być zastrzeżone dla przewodniczącego powiatowego związku samorządowego prawo brania udziału w zebraniach subwencjonowanych towarzystw osobiście lub przez delegowanego przedstawiciela. Zasiłki dla towarzystw z reguły nie powinny być udzielane na pokrycie wydatków kancelaryjno-administracyjnych, lecz jedynie na utrzymanie personelu fachowego i wydatki rzeczowe. Rozdysponowanie zasiłków na poszczególne cele powinno być uskutecznione na podstawie preliminarza budżetowego, uchwalonego na wniosek powiatowej komisji rolniczej z uwzględnieniem opinii Izby Rolniczej.

Wynagradzanie państwowych powiatowych lekarzy weterynaryjnych z funduszów samorządowych należy uważać za dopuszczalne jedynie w tym wypadku, gdy lekarz ten pełni funkcje referenta weterynaryjnego Wydziału Powiatowego.

W wydatkach na utrzymanie lecznic, przychodni i szpitali weterynaryjnych należy wykazywać osobno wydatki osobowe i osobno wydatki rzeczowe.

Wydatki na badanie zwierząt rzeźnych i mięsa mogą być wykazywane w dziale X — popieranie rolnictwa — tylko w tym wypadku, gdy badanie to stanowi dodatkowe zajęcie personelu weterynaryjnego nie należącego do personelu rzeźni. Z reguły preliminowanie tych wydatków w dziale X może być stosowane jedynie w budżetach powiatowych związków samorządowych — we wszystkich pozostałych związkach samorządowych wydatki na badanie zwierząt rzeźnych i mięsa należy wykazywać w dziale VIII — zdrowie publiczne, względnie w budżecie rzeźni, o ile badanie to jest wykonywane przez personel tego przedsiębiorstwa.

Zgodnie z art. 7 p. b) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. o państwowym podatku od uboju (Dz. U. R. P. Nr. 84, poz. 614) i § 5 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 30 października 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 684) w gminach nie utrzymujących rzeźni — państwowy podatek od uboju obowiązane są pobierać nie gminy, a organa pobierające opłaty za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa. Ze względu, iż obowiązek ten połączony jest z dodatkowymi czynnościami i możliwymi stratami, uzasadnione jest, aby pobierający podatek lekarze weterynaryjni i oglądacze otrzymywali z tego tytułu wynagrodzenie dodatkowe w tych przypadkach, gdzie umowa służbowa z organem urzędowego badania zwierząt rzeźnych i mięsa została zawarta przed wejściem w życie ustawy o państwowym podatku od uboju względnie gdzie umowa nie zawiera postanowienia, że pobieranie podatku należy do obowiązków służbowych tegoż organu badania. W omawianych przypadkach uważam za właściwe, aby pobierający wymieniony podatek lekarze weterynaryjni i oglądacze — o ile otrzymują znaczki do pobierania podatku od uboju od związków samorządowych — otrzymywali 1,5% wpływów z podatku od uboju, czyli połowę zwrotu kosztów poboru, przewidzianego w art. 7 pkt. 2 wyżej wymienionego rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, pozostałe zaś 1,5% tych wpływów przypadłoby wówczas na rzecz właściwego związku samorządowego. Natomiast, o ile urzędowy organ badania sam bezpośrednio zakupuje w urzędach skarbowych znaczki do pobierania podatku od uboju, uważam za słuszne, aby organ ten otrzymywał 3% wpływów pobranego podatku, gdyż wówczas całkowite ryzyko i koszty poboru podatku ponosi organ urzędowego badania.

Związki samorządowe powinny utrzymywać w zasadzie samowystarczalność działu weterynaryjnego — z jednej strony — przez wykorzystywanie uprawnień do poboru opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, za udzielanie porad w lecznicach i przychodniach weterynaryjnych, za świadectwa pochodzenia zwierząt itp. — z drugiej strony przez celowe i oględne ograniczanie wydatków tego działu.

W budżetach gmin w wydatkach na przeciwdziałanie szerzeniu się epizootii powinny być uwzględniane kredyty na pokrywanie wydatków, do ponoszenia których gminy są zobowiązane na podstawie art. 93 (w szczególności pkt. c), e) rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 sierpnia 1927 r. o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (Dz. U. R. P. Nr. 77, poz. 673).

Wydatki i dochody targowiska zwierzęcego — w myśl §§ 4 i 5 rozporządzenia o budżetowaniu — powinny być wyodrębnione z budżetu administracyjnego w oddzielny budżet. W budżecie tym należy zamieszczać kredyty na pokrywanie wydatków, do ponoszenia których związki samorządowe zobowiązane są w myśl § 94 i 95

rozporządzenia o zwalczaniu zaraźliwych chorób zwierzęcych (pod rygorami wskazanymi w art. 96); analogiczne kredyty powinny być zamieszczone w budżecie rzeźni. Ponadto miasta i gminy wiejskie, utrzymujące i wydzierżawiające targowiska obowiązane są — zgodnie z instrukcją Ministerstwa Przemysłu i Handlu — zamieszczać w budżetach targowisk kwoty udziałów w kosztach utrzymania targowiskowych komisyj nadzorczych (rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 lutego 1936 r. — Dz. U. R. P. Nr. 19, poz. 160 — w brzmieniu rozporządzenia z dnia 27 lutego 1937 r. Dz. U. R. P. Nr. 17, poz. 116). Za opłaty targowe służące jako podstawa obliczenia udziału na rzecz komisyj targowiskowych należy przyjmować opłaty targowe, odpowiadające definicji, ustalonej w zarządzeniu Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 19 lutego 1937 r. (Monitor Polski Nr. 48, poz. 67). W miastach i gminach wiejskich, które targowiska wydzierżawiły, udział w utrzymaniu targowiskowych komisyj nadzorczych powinien być spłacony z tenuty dzierżawnej, jednak wysokość tego udziału powinna być określona na podstawie faktycznych wpływów targowiska z opłat targowych. Wpłaty z tytułu udziałów w kosztach utrzymania targowisk powinny być przekazywane co kwartał przez zarządy miejskie i gmin wiejskich, utrzymujących i dzierżawiących targowiska do Urzędów Wojewódzkich celem dalszego ich przekazania głównej okręgowej i lokalnym komisjom nadzorczym. Wydatki i dochody w budżecie targowiska należy zamieszczać według załączonego wzoru (załącznik 3).

W kredytach na melioracje szczegółowe należy w wydatkach osobowych umieszczać ewentualny koszt utrzymania technika melioracyjnego (do projektowania i nadzorowania robót lub opieki technicznej nad spółkami wodnymi), w wydatkach zaś rzeczowych koszty przeprowadzania pomiarów, sporządzania projektów, zakupu przyrządów i środków technicznych itp.

Wydatkami na melioracje podstawowe należy obejmować koszty przeprowadzania melioracyj podstawowych na terenie danego związku samorządowego w części obowiązującej tenże związek, składki na utrzymanie wojewódzkich biur melioracyjnych lub melioracyjnych związków międzykomunalnych, składki na koszty przeprowadzania melioracyj podstawowych w innych powiatach województwa itp.

do § 25.

W dziale XI—popieranie przemysłu i handlu należy zamieszczać wydatki publicznych szkół dokształcających zawodowych (ustawa z dnia 29 marca 1937 r. Dz. U. R. P. Nr. 24, poz. 152), szkół i kursów przemysłowych (rękodzielniczych, rzemieślniczych) i handlowych, prowadzonych przez związek samorządowy, względnie subwencje i zasiłki dla instytucyj, utrzymujących tego rodzaju uczelnie, stypendia dla uczniów szkół przemysłowych i handlowych, wydatki (subwencje) na muzea przemysłowe oraz wydatki na popieranie przemysłu ludowego (np. na utrzymanie instruktora przemysłu ludowego itp.).

do § 26.

W budżetach miast wskazanych w art. 131 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym (Dz. U. R. P. Nr. 53, poz. 468) dział XII powinien między innymi objąć wydatki, wynikające ze sprawowania w poruczonym zakresie działania zadań władzy przemysłowej I instancji.

Podlegające zamieszczeniu w dziale XII wydatki na pożarnictwo wynikają z obowiązków ustawowych związków samorządowych, przewidzianych w art. 25 i 35 ustawy z dnia 13 marca 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 41, poz. 365). W szczególności zwracam uwagę na obowiązek udzielania przez związki samorządowe dotacyj na utrzymanie ochotniczych straży pożarnych, na zaopatrzenie straży pożarnych w sprzęt, na utrzymanie instruktora pożarniczego oraz na organizację obrony przeciwpożarowej. Ponadto wskazanym jest dążenie związków samorządowych do przyczyniania się w tworzeniu zbiorników wody (stawów), a to ze względu na zapewnienie odpowiedniego zapasu wody na wypadek pożaru i możliwości zamortyzowania tego rodzaju wydatku w drodze zaprowadzenia gospodarstwa rybnego w urządzonym stawie (zbiorniku wody).

do § 28.

Wydatki związku samorządowego na tworzenie względnie powiększanie funduszów specjalnych (np. na budowę szkoły, na budowę szpitala itp.) należy preliminować w dziale XIII — wydatki różne — nie zaś w poszczególnych działach budżetu (oświata, zdrowie publiczne itp.). Działami tymi natomiast należy obejmować zużytkowywanie funduszów specjalnych na te cele — na które fundusze te są przeznaczone, dysponowanie zaś jakimikolwiek funduszami związku samorządowego (własnymi) poza budżetem, względnie tworzenie dla funduszów specjalnych oddzielnych budżetów, jest niedopuszczalne.

Z powyższego wynika, iż wszelkie dochody i wydatki funduszów specjalnych powinny być obejmowane budżetem. Nie dotyczy to wydatków Funduszu Emerytalnego.

Wydatki związku na tworzenie samorządowego funduszu emerytalnego i zasilanie tegoż funduszu należy zamieszczać w dziale I (zarząd ogólny). Natomiast opłaty emerytalne związku samorządowego, uiszczane od poborów pracowników, należy zamieszczać w tych działach budżetu, w których zamieszczone zostały kredyty na odnośne pobory. Wydatki funduszu emerytalnego (zaopatrzenia emerytalne, pensje wdowie, sieroce, odprawy i diety) nie przechodzą przez budżet, a obciążają jedynie rachunki funduszu emerytalnego.

Z innych względów wyjątkowe wśród funduszów związku samorządowego stanowisko winien zajmować „fundusz obrotowy" związku. Utworzenie takiego funduszu jest wskazane z tego względu, iż niezależnie od pokrycia wydatków

budżetowych, gospodarka każdego związku samorządowego, bez względu na to, czy jego dochody wpływają równomiernie, czy nie, wymaga pewnych sum do obrotu (wypłata poborów pracowników z góry, zaliczki dla zakładów samorządowych, zaliczki na pobory pracowników, zaliczki dla przedsiębiorców i dostawców, zaliczkowe pokrywanie kosztów leczenia, pozostawianie pewnych kwot na rachunkach w instytucjach finansowych celem utrzymania konta i w kasach związków samorządowych itp.). Potrzeba ta wzmaga się w tych okresach, gdy wydatki przejściowo przewyższają dochody związku samorządowego, ale niemniej występuje stale. Jako występująca stale potrzeba ta nie może być należycie zaspokojona kredytem krótkoterminowym. Potrzeby obrotowe związku samorządowego zawsze absorbowały i absorbować muszą cząstkę dochodów tegoż związku, wobec czego wydatek na fundusz obrotowy nie może być uważany za nowy wydatek.

Fundusz obrotowy nie powinien być traktowany jako fundusz zapasowy i obracany na pokrycie nie przewidzianych strat i deficytów. Jako minimalną wysokość funduszu obrotowego należałoby uznać 1/6 część rocznych dochodów zwyczajnych. Fundusz ten nie powinien być lokowany na specjalnych rachunkach w instytucjach kredytowych, gdyż przeznaczeniem jego jest obsługiwanie bieżących potrzeb obrotowych związku samorządowego, występujących w zwykłym trybie gospodarstwa tegoż związku.

Wydatki na tworzenie i zasilanie funduszu obrotowego związku samorządowego należy obejmować budżetem administracyjnym w dziale wydatków różnych.

Również działem XIII powinny być obejmowane świadczenia na rzecz wydziałów (izb) wojewódzkich oraz wydatki na odszkodowanie za czynności urzędów notarialnych, uskuteczniających pobór dodatku komunalnego do opłat od pism, tyczących się przeniesienia własności rzeczy nieruchomych oraz dodatku do procentowych opłat stemplowych. Natomiast działem „wydatków różnych" nie należy obejmować jakichkolwiek własnych kosztów wymiaru podatków czy to państwowych, czy samorządowych. Tego rodzaju wydatki powinny być zamieszczane w dziale I (zarząd ogólny).

Na wydatki związane z kwaterunkiem wojskowym, a obejmowane działem XIII wydatków zwyczajnych budżetu administracyjnego, należy w budżetach większych miast przeznaczyć specjalny paragraf, wykazujący w osobnej pozycji wydatki bezzwrotne i w osobnej — wydatki zwrotne; zwroty kosztów zakwaterowania wojska należy preliminować w dziale IV dochodów tegoż budżetu („zwroty"). Wreszcie do wydatków zwyczajnych działu XIII należą wydatki na składki do centralnych zrzeszeń samorządowych (Związek Miast Polskich, Związek Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej) oraz na udział w Gospodarczym Zrzeszeniu Samorządu Terytorialnego w Warszawie. Kredyty na te cele nie podlegają ograniczeniom subwencyjnym, o których mowa w wyjaśnieniu do § 14 i nie powinny być przedmiotem skreśleń zastrzeganych przez władze nadzorcze. Również tym ograniczeniom nie podlegają składki na członków dożywotnich Tow. Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych (zamieszczane w dziale VI oświata) i składki do Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych.

W wydatkach nadzwyczajnych w dziale XIII należy między innymi zamieszczać kredyty na pokrycie strat poniesionych na kursie papierów wartościowych (obligacyj, listów zastawnych itp.), w postaci których związkowi samorządowemu udzielona została pożyczka długoterminowa bądź zapomoga bezzwrotna (pożyczka tego rodzaju powinna po stronie dochodów figurować w pełnej sumie zobowiązania związku samorządowego).

Kredyt na pokrycie niedoboru budżetowego należy zamieszczać w dziale XIV wydatków nadzwyczajnych pod nazwą: „na pokrycie niedoboru budżetowego". Jako objaśnienie do kredytu „na pokrycie niedoboru budżetowego" należy podać sumę całkowitego istniejącego niedoboru budżetowego.

Zamieszczenie w budżecie kredytu na pokrycie niedoboru budżetowego nie stanowi samo przez się podstawy do umorzenia niedoboru. Niedobór budżetowy będzie pokryty w zasadzie dopiero wówczas, gdy istniejące zobowiązania krótkoterminowe z lat poprzednich, które wpłynęły na jego powstanie, będą uregulowane. Na rachunku wydatków budżetowych (konto „na pokrycie niedoboru budżetowego") nie należy przeprowadzać księgowań umarzających niedobory aż do czasu ustalenia sum osiągniętych dochodów i uskutecznionych wydatków budżetowych. Dopiero z chwilą stwierdzenia, iż suma osiągniętych dochodów budżetowych jest wyższą od sumy uskutecznionych wydatków, część tej przewyżki do wysokości sumy preliminowanej w dziale XIV na pokrycie niedoboru budżetowego (względnie całkowitą sumę przewyżki dochodów, o ile suma ta nie jest wyższa od sumy preliminowanej na pokrycie niedoboru) należy zaksięgować na rachunek wydatków budżetowych (zarachować na wykonanie kredytu na pokrycie niedoboru budżetowego) i na rachunek niedoborów i nadwyżek budżetowych, gdyż tylko do wysokości przewyżki sumy uzyskanych w ciągu roku budżetowego dochodów budżetowych nad sumą dokonanych w ciągu tego okresu wydatków istniejący niedobór został umorzony.

Odmiennie w dziale XIV należy traktować kredyt wstawiany do budżetu związku samorządowego na uregulowanie należności pieniężnych, egzekwowanych na podstawie § 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 809).

Ponieważ wypadki niemożności wyegzekwowania od związków samorządu terytorialnego należności prywatno-prawnych są następstwami niepokrytych deficytów budżetowych poprzednich okresów obrachunkowych, zaś kwoty wstawiane do budżetów na podstawie § 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października

1932 r. są albo spłatą należności, które w ubiegłych okresach obrachunkowych zgodnie z przepisami rachunkowymi winny były być objęte wykonaniem budżetu, albo spłatą zadłużeń pozabudżetowych, które są odpowiednikami niedoborów budżetowych, zatem kwoty te stanowią pokrycie odpowiedniej części niedoboru z lat ubiegłych i jako takie zamieszczane być powinny w dziale XIV — pokrycie niedoboru budżetowego. Ze względu na konsekwencje, wynikające z wstawienia do budżetu tego rodzaju kredytu, kredyt ten należy wyodrębnić w osobnej pozycji od ewentualnej pozostałej sumy, przeznaczonej na pokrycie niedoboru budżetowego pod nazwą „pokrycie należności ściąganych w drodze przymusowej". W rubryce „objaśnienia", jako uzasadnienie sumy preliminowanej „na pokrycie należności ściąganych w drodze przymusowej" należy wymienić sumy i nazwy tych zobowiązań, jakie mają być uregulowane z tego kredytu. W miarę regulowania zobowiązań krótkoterminowych wymienionych w rubryce „objaśnienia", a uzasadniających wysokość kredytu „na pokrycie należności ściąganych w drodze przymusowej" należy równocześnie z księgowaniem spłacenia jednego z wymienionych w objaśnieniach zobowiązań przeksięgować jego sumę przez rachunek wydatków budżetowych (konto: „dział XIV — na pokrycie należności ściąganych w drodze przymusowej") jako sumę wykonanego już budżetu oraz przez rachunek „niedoborów i nadwyżek budżetowych", gdyż o sumę tę niedobór został zmniejszony.

Należności, wymienione w art. 9 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r., t. j. należności, których egzekucja nie podlega ograniczeniom z tego rozporządzenia, powinny być na równi z innymi należnościami proporcjonalnie uwzględnione przy rozdziale kwoty wstawionej do budżetu związku komunalnego na zasadzie art. 8 powołanego rozporządzenia. O ile należności te nie znajdują w sposób powyższy całkowitego pokrycia, to niepokryta ich część powinna być przy zatwierdzeniu preliminarza budżetowego wstawiona przez władzę nadzorczą do budżetu związku samorządowego, niezależnie od kwoty 10% sumy rocznych dochodów zwyczajnych. W wypadku jednak gdyby wstawienie w całości należności, których egzekucja nie podlega ograniczeniom, nie było możliwe z powodu konieczności pozostawienia związkowi samorządowemu odpowiednich środków na wykonywanie jego ustawowych zadań, — władza nadzorcza powinna zwrócić się do wierzycieli z odpowiednio uzasadnionym wnioskiem co do rozłożenia należności na raty.

do § 29.

Podejmowanie wszelkich inwestycyj powinno być zawsze poprzedzane dokładnym ich przestudiowaniem i przygotowaniem pod względem kalkulacyjnym, technicznym i organizacyjnym. Zarządom Miejskim zalecam w tym względzie korzystanie w jak najszerszym stopniu z poradnictwa technicznego Związku Miast Polskich.

C. *Dochody budżetu administracyjnego.*

do § 30.

Dział I dochodów — majątek komunalny obejmuje prywatno-prawne dochody związku samorządowego z obiektów nieprzeznaczonych do użytku publicznego z wyłączeniem dochodów z przedsiębiorstw samorządowych i zakładów, których budżety podlegają wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego.

Między innymi działem I należy obejmować dochody z wynajmu lokali w budynkach, będących własnością związku samorządowego, przy czym wartości czynszowe mieszkań zajmowanych przez członków zarządów związków samorządowych oraz przez urzędników i funkcjonarjuszów państwowych i samorządowych, powinny być szacowane komisyjnie według zasad przewidzianych w §§ 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 10, poz. 82), a kwota szacunkowa powinna być zatwierdzona kolegialnie przez organ zarządzający związku samorządowego.

W dziale I również należy zamieszczać dochody z tytułu odsetek (kuponów), od kapitałów własnych ulokowanych bądź to w papierach publicznych, bądź to w instytucjach kredytowych, bądź wreszcie wypożyczonych własnym przedsiębiorstwom samorządowym, co dopuszczalne jest jednak jedynie w wypadku posiadania przez związek samorządowy własnych wolnych funduszów.

Ponadto dział I dochodów obejmować powinien tego rodzaju dochody, jak np. za wynajem sali obrad Rady Miejskiej na prywatne zebranie, ze sprzedaży makulatury itp. Natomiast w dziale I nie należy zamieszczać zwrotów oraz dochodów z opłat za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego.

do § 31.

Działem II—przedsiębiorstwa komunalne— należy obejmować zyski z przedsiębiorstw własnych w tej części, w jakiej podlegają one przelaniu do budżetu administracyjnego oraz dochody z przedsiębiorstw koncesyjnych. W wykonaniu budżetu na dochód tego działu mogą być zarachowane jedynie te części zysków z przedsiębiorstw, które w ciągu roku obrachunkowego zostały uregulowane na rzecz budżetu administracyjnego.

Pod przedsiębiorstwem koncesyjnym należy rozumieć przedsiębiorstwo o charakterze użyteczności publicznej (np. elektrownia, gazownia, rzeźnia itp.), prowadzone przez osoby prywatne na podstawie koncesji i będące własnością tych osób. Dochód z przedsiębiorstwa koncesjonowanego może polegać na opłatach względnie innych świadczeniach, uwarunkowanych w koncesji, a ponoszonych przez właściciela przedsiębiorstwa.

Przewidywania z tytułu zysków z przedsiębiorstw samorządowych, zamieszczane w dziale II budżetu administracyjnego, powinny być uzgodnione z budżetami przedsiębiorstw.

Czyste zyski (nadwyżki) przedsiębiorstw nieprzelane do budżetu administracyjnego w ciągu okresu obrachunkowego (do 31 marca włącznie) w gotowiznie, bądź w rozrachunku nie stanowią osiągniętych dochodów budżetu administracyjnego.

do § 32.

Subwencje i dotacje zalicza się do dochodów zwyczajnych względnie nadzwyczajnych w zależności od tego, czy są przeznaczone na pokrycie wydatków zwyczajnych, czy też nadzwyczajnych.

Dochody tego działu, analogicznie jak dochody z pożyczek, mogą być preliminowane jedynie po otrzymaniu formalnego przyrzeczenia otrzymania subwencji względnie dotacji.

do § 33.

W dziale IV — zwroty — należy wyodrębniać w osobnych paragrafach następujące dochody:

a) zwroty od Skarbu Państwa, b) zwroty od związków samorządowych i innych osób prawa publicznego (Ubezpieczalnia Społeczna, Powszechny Zakład Ubezpieczeń Wzajemnych itp.), c) zwroty od własnych przedsiębiorstw, d) zwroty od osób i instytucyj prywatnych.

O tym czy pewien wpływ jest subwencją czy zwrotem, świadczy fakt istnienia względnie nieistnienia obowiązku pokrycia danego wydatku z własnych funduszów. Np. gmina w b. dzielnicy pruskiej obowiązana jest do pokrycia jedynie 1/3 kosztów utrzymania umysłowo-chorych (resztę powinien ponieść powiatowy związek samorządowy), jeżeli przeto gmina pokrywa całość — przysługuje jej prawo do żądania zwrotu 2/3 pomienionych kosztów od powiatowego związku samorządowego. W związku z tym zaznacza się, że gdy dwa związki samorządowe (lub związek samorządowy i Państwo) ponoszą wspólny wydatek w pewnej stosunkowej części, to cały ten wydatek wykazany być powinien w odpowiednim dziale budżetu tego związku, w którego administracji znajduje się wykonanie zadania, na które wydatek był poniesiony.

Przy preliminowaniu zwrotów z tytułu należności, przypadających związkowi samorządowemu, należy preliminować zwroty tylko w takiej wysokości, w jakiej rzeczywiście mają być osiągnięte, choćby były one niższe od sum nominalnie należnych.

Do zwrotów przypadających od własnych przedsiębiorstw, należy między innymi zaliczać należności od przedsiębiorstwa z tytułu usług świadczonych przez zarząd ogólny związku samorządowego (np. za prowadzenie biura przedsiębiorstwa przez personel zarządu ogólnego związku samorządowego), jak również kwoty zwracane przez przedsiębiorstwa zarówno tytułem oprocentowania i spłaty pożyczek długoterminowych (krótkoterminowe nie są obejmowane budżetem), zaciągniętych przez związek samorządowy i zużytych przez przedsiębiorstwo, jak i tytułem spłaty pożyczek długoterminowych, udzielonych przedsiębiorstwu z własnych funduszów związku samorządowego (odsetki od ostatnio wymienionych pożyczek należy obejmować działem I — majątek komunalny). Natomiast należności przypadające od przedsiębiorstw z tytułu świadczeń zakładów i urządzeń związku samorządowego (np. za kąpiele robotników w łaźni miejskiej) powinny być preliminowane w dziale VI — opłaty za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego — względnie w budżetach zakładów wyodrębnionych z budżetu administracyjnego. Analogicznie należności za korzystanie przez przedsiębiorstwo z usług majątku samorządowego (np. czynsz za lokal zajmowany przez przedsiębiorstwo w gmachu miejskim nie wchodzącym w skład obiektów majątku przedsiębiorstwa, należność za piasek czerpany dla przedsiębiorstwa z gruntów miejskich itp.) należy preliminować nie w dziale IV, a w dziale I dochodów.

do § 34.

Wpływy z opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, za czynności inspekcji elektrycznej, kanalizacyjnej, wodociągowej względnie gazowej powinny być zamieszczone w budżecie tego przedsiębiorstwa samorządowego, które odnośne czynności sprawuje i opłaty za nie pobiera. Natomiast opłaty te powinny być obejmowane działem V — opłaty administracyjne — o ile czynności administracyjne, za które opłaty te przypadają, są wykonywane niezależnie od przedsiębiorstwa przez ogólno-techniczny personel administracji związku samorządowego.

W dziale VI należy zamieszczać dochody z opłat za korzystanie z urządzeń i zakładów dobra publicznego. Natomiast opłaty za usługi przedsiębiorstw komunalnych, do których należą między innymi opłaty targowe (opłaty za korzystanie z targowiska zwierzęcego), powinny być obejmowane budżetami tych przedsiębiorstw.

Przy tej sposobności podkreślam, iż wysokość opłat za korzystanie z urządzeń, zakładów i przedsiębiorstw powinna być dostosowana do zdolności płatniczej szerokich warstw ludności, w przeciwnym bowiem razie wysokość tych opłat utrudnia korzystanie z urządzeń i zakładów komunalnych warstwom niezamożnym i wpływa hamująco na rozwój przedsiębiorstw. Dotyczy to również opłat za korzystanie z przyłączenia do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej oraz opłat targowych i rzeźnianych.

W związku ze sprawą zamieszczania w budżecie związku samorządowego opłat za badanie zwierząt rzeźnych i mięsa, przypominam, iż opłaty te mogą być użytkowane jedynie na pokrycie wydatków związanych z przeprowadzaniem urzędowych badań zwierząt rzeźnych i mięsa (art. 19 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. Dz. U. R. P. Nr. 38, poz. 361). Wydatki związane z przeprowadzaniem urzędowych badań zwierząt rzeźnych i mięsa i opłaty pobierane na pokrycie tych wydatków powinny być wykazywane w budżecie związku samorządowego oddzielnie od innych dochodów i wydatków związku samorządowego (również w

budżecie rzeźni osobno od dochodów i wydatków, związanych z użytkowaniem rzeźni). Na właściwe preliminowanie powyższych wydatków i dochodów władze nadzorcze przy sposobności zatwierdzania budżetów związków samorządowych winny zwracać uwagę.

Dekretem z dnia 3 grudnia 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 88, poz. 544) uchylone zostało prawo związków samorządowych do poboru opłat postojowych na drogach i placach publicznych. Nie dotyczy to jednak poboru opłat za korzystanie z rynków w celach sprzedaży. Tego rodzaju opłaty nie są opłatami „postojowymi", gdyż o ich poborze decyduje fakt korzystania z placu publicznego w celach sprzedaży. Opłaty te nie mogą być pobierane od sprzedaży artykułów żywności przez producentów rolnych (art. 30 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 62, poz. 454), a natomiast mogą być pobierane od tej sprzedaży przez handlujących i przekupniów. W związku z tym przy sposobności zatwierdzania budżetów, władze nadzorcze powinny wpływać w kierunku wykorzystywania tego źródła dochodowego przez zarządy miejskie.

Dział VII obejmuje dopłaty pobierane na pokrycie kosztów założenia i utrzymania zakładów i urządzeń dobra publicznego (między innymi na utrzymanie i budowę dróg publicznych). Ze względu na nader ograniczone źródła dochodowe miast niewydzielonych powiatowe związki samorządowe nie powinny — do czasu odpowiedniego zasilenia finansów miast niewydzielonych— korzystać z przysługującego im na podstawie art. 32 ust. 1) ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 62, poz. 454) prawa poboru specjalnych dopłat od niewydzielonych z powiatów gmin miejskich na budowę nowych urządzeń i zakładów dobra publicznego.

do § 35.

Za podstawę wysokości przewidywań z tytułu danin komunalnych należy przyjmować przeciętne kwoty wpływów osiągniętych w ubiegłych okresach budżetowych, nie zaś sumy wymiaru tych danin. Przewidywania z tytułu dodatków komunalnych do podatków państwowych i udziałów w tych podatkach powinny być ściśle uzgadniane z władzami skarbowymi. Co się tyczy przewidywań z tytułu udziału w scalonym podatku przemysłowym oraz z tytułu dodatku do państwowych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji, to przewidywania te należy ustalać w wysokości iloczynu liczby ludności zamieszkałej na obszarze związku samorządowego i kwoty wskazywanej corocznie przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w okólniku, zawierającym aktualne wskazówki, co do ustalania zamierzeń budżetowych związków samorządowych.

Wpływy osiągnięte w danym roku budżetowym z tytułu danin komunalnych, podobnie jak i wszelkie inne dochody związków samorządowych, należy zaliczać do dochodów tego roku, w którym wpłynęły, bez względu na to, czy pochodzą one z wymiarów bieżących, czy też wymiarów lat poprzednich.

Jako sumy wykonane z tytułu przewidywanych wpływów z danin komunalnych, podobnie jak i z innych źródeł dochodowych związku samorządowego, mogą być uważane jedynie sumy rzeczywiście (gotówkowo) osiągnięte. Natomiast do sum wykonanych nie mogą być włączone kwoty, które aczkolwiek zostały wymierzone, jednak przed upływem danego roku budżetowego nie zostały pobrane, względnie nie wpłynęły na rachunek związku samorządowego w którejkolwiek z instytucyj upoważnionych przez tenże związek do przyjmowania wpływów.

W dziale VIII — udział w podatkach państwowych — należy w oddzielnych paragrafach zamieszczać wpływy z udziałów: w państwowym podatku dochodowym, w podatku przemysłowym niescalonym, w podatku przemysłowym scalonym oraz przypadające na rzecz związku samorządowego wpływy z podatku od lokali oraz specjalnego podatku od wynagrodzeń. W budżetach gmin wiejskich, posiadających uprawnienia finansowe gmin miejskich, podatek od lokali należy zamieszczać w dziale X — podatki samoistne.

Wpływy z opłat drogowych, niezależnie od tego, czy są przeznaczone wyłącznie na utrzymanie dróg, czy też częściowo również i na budowę dróg, należy preliminować w ogólnej sumie w dziale X dochodów zwyczajnych. Natomiast dochodami nadzwyczajnymi należy obejmować dopłaty drogowe, o ile są przeznaczone wyłącznie na budowę dróg (budowa, przebudowa, kapitalne remonty itp.).

Suma opłat i dopłat drogowych nie może przekraczać kredytów przewidzianych w budżecie na utrzymanie i budowę dróg, zmniejszonej o sumę innych wpływów budżetowych, przeznaczonych na pokrycie wydatków drogowych (np. subwencje drogowe, pożyczki przeznaczone na budowę dróg itp.).

Wpływów, przeznaczonych w preliminarzu budżetowym na pokrycie wydatków drogowych, nie wolno związkom samorządowym używać na inne cele.

Władze nadzorcze nad związkami samorządowymi powinny baczyć, aby związki samorządowe przy wykonywaniu budżetów następujące wpływy zużywały li tylko na pokrycie wydatków, związanych z utrzymaniem i budową dróg (ulic, placów) i mostów publicznych:

1) wpływy z opłat drogowych,

2) wpływy z dopłat drogowych,

3) wpływy z pożyczek zaciąganych na wydatki drogowe,

4) wpływy z subwencyj i dotacyj otrzymywanych na wydatki drogowe,

5) wpływy z opłat zastępczych za niewykonywanie świadczeń drogowych w naturze (t. zw. opłaty szarwarkowe zamieszczone w dz. XI),

6) wpływy ze sprzedaży starych materjałów drogowych i nieużytecznego inwentarza drogowego (zamieszczane w dziale I dochodów),

7) inne jakiekolwiek wpływy uzyskiwane z urządzeń budowanych i utrzymywanych ze środ-

ków przeznaczonych na wydatki drogowe (wpływy ze szkółek drzewnych, z przydrożnych drzew, ze zbioru trawy, z odszkodowań za szkody drogowe, z pasów przydrożnych itp.).

Jako wydatki, związane z utrzymaniem i budową dróg, należy uważać następujące:

1) wydatki zamieszczane w dziale V — drogi i place publiczne,

2) wydatki zamieszczane w dziale IV — spłata długów — na spłatę i oprocentowanie pożyczek długoterminowych, zużytych na cele drogowe,

3) wydatki zamieszczane w dziale I — zarząd ogólny — na utrzymanie pomieszczeń i urządzeń biura zarządu drogowego oraz na koszty wymiaru i poboru opłat drogowych.

do § 36.

Ze względów techniczno - rachunkowych rozporządzenie nie przewiduje łączenia wpływów z tytułu kar za zwłokę i odsetek za odroczenie z wpływami odnośnych podatków. Te ostatnie należy wykazywać w odpowiednich działach budżetu, wpływy zaś z tytułu kar za zwłokę i odsetek za odroczenie w dziale XI dochodów. Kary za zwłokę i odsetki za odroczenie uzyskiwane przy poborze dochodów celowych (np. przy poborze podatku inwestycyjnego, opłat drogowych, podatku od kopalń itp.) stanowią dochody zwyczajne związku samorządowego bez specjalnego przeznaczenia i mogą być zużywane na pokrycie wszelkich wydatków tegoż związku.

Ze względu na zmienną wysokość wpływów z kar za zwłokę i odsetek za odroczenie, jak również z uwagi, iż bezpośrednim przeznaczeniem tych wpływów nie jest zasilanie funduszów związków samorządowych — dochód z tego tytułu należy preliminować w wysokości 1 zł. (dla utrzymania pozycji).

do § 37.

Związki samorządowe powinny starać się, aby wydatki nadzwyczajne (inwestycyjne) przynajmniej częściowo pokrywane były z dochodów zwyczajnych. Rezultat ten winien być osiągany przez wykonywanie bieżących zadań administracji związku samorządowego takim kosztem, aby wydatki na realizowanie tych zadań nie pochłaniały wszystkich dochodów zwyczajnych. Jest to konieczne zwłaszcza w wypadkach korzystania przez związki samorządowe z kredytów Funduszu Pracy. Pożyczki i zapomogi z tego Funduszu udzielane są bowiem na zatrudnienie bezrobotnych (robociznę), nie zaś na inwestycje samorządowe jako takie. W związku z tym przy prowadzeniu robót finansowanych przy pomocy Funduszu Pracy związki samorządowe powinny przewidywać w swych budżetach odpowiednie sumy z innych źródeł, a w ich liczbie przede wszystkim z własnych dochodów zwyczajnych na pokrycie innych — poza robocizną — wydatków związanych z omawianymi robotami (na materiały, świadczenia socjalne, projekty, ewentualne kierownictwo techniczne, wydatki biurowo-kancelaryjne itp.). Niezależnie od wypadków korzystania przez związki samorządowe z kredytów Funduszu Pracy, związki te powinny dążyć, aby wzrost dochodów zwyczajnych, osiągany na skutek poprawy warunków gospodarczych, zużywany był na finansowanie wydatków inwestycyjnych, nie zaś na wydatki o charakterze administracyjnym, a zwłaszcza osobowym.

Przewidywania z tytułu dochodów nadzwyczajnych należy zaopatrywać wyjaśnieniami, w których powinny być przytoczone konkretne dane, stwierdzające realność preliminowanych kwot. W szczególności przy preliminowaniu dochodów z pożyczek i subwencyj należy w rubryce objaśnień powołać pismo, zawierające przyrzeczenie (promesę) udzielenia pożyczki, względnie decyzję odnośnej instytucji o przyznaniu subwencji dla związku samorządowego.

Przeprowadzona na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 846), zmienionego dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 506), akcja oddłużeniowa samorządu terytorialnego powinna położyć na zawsze kres wszelkiemu nieoględnemu zadłużaniu się związków samorządowych.

Przed zaciągnięciem pożyczki należy wszechstronnie zbadać celowość wydatku, na pokrycie którego ma być ona użyta, a zwłaszcza konsekwencje, jakie pociągnie za sobą dokonanie zamierzonej inwestycji dla całej gospodarki związku samorządowego (wysokość obciążenia budżetu spłatą zobowiązań z tytułu zaciągnięcia pożyczki w zestawieniu z rentownością powstałego z pożyczki zakładu, względnie przedsiębiorstwa, obliczoną w sposób jak najbardziej ostrożny w odniesieniu tak do zakresu działania przedsiębiorstwa, jak i jego możliwości finansowych lub też w zestawieniu z wydatkami na utrzymanie takiego nowopowstałego urządzenia względnie zakładu dobra publicznego, które powodować może obciążenie budżetu niezależnie od spłaty raty pożyczkowej dopłatą z ogólnego budżetu do kosztów utrzymania nowopowstałego urządzenia).

Dochody z pożyczek otrzymywanych, względnie emitowanych przez związki samorządowe w obligacjach należy zamieszczać w budżecie związku samorządowego względnie w wykonaniu budżetu w nominalnej sumie zobowiązania (kredyt na stratę na kursie obligacyj należy zamieścić w dziale XIII wydatków nadzwyczajnych — vide wyjaśnienia do § 28).

III. Formularz budżetu.

do §§ 38, 39 i 40.

Wszystkie budżety należy sporządzać na jednakowych formularzach mających format znormalizowanego arkusza kancelaryjnego (210 × 297 mm), przy czym rubrykowanie należy prowadzić przez dwie stronice.

Wzór arkusza budżetowego przygotowanego zgodnie z przepisami § 39 przedstawia się następująco:

Budżet administracyjny

(względnie: Budżety zakładów opiekuńczych — Budżety szpitali — Budżety teatrów — Budżety przedsiębiorstw).

Rozdział	Paragraf	Pozycja	Wydatki względnie dochody	Suma wykonania budżetu w r. . . . (poprzedzającym)	Ustalono na r. . . . (bieżący)	Preliminowano na r. . . . . (następny)		Objaśnienia
						przez zarząd związku	przez organ stanowiący związku	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Preliminowane w budżetach związków samorządowych wydatki i dochody powinny być zaopatrzone objaśnieniami, uzasadniającymi treściwie i konkretnie wysokość preliminowanych sum.

W wyjaśnieniach dotyczących wydatków osobowych powinna być wskazana liczba personelu związku samorządowego z oznaczeniem grup i szczebli uposażenia według faktycznej obsady uwzględnionej w budżecie z wykazaniem różnic wynikających z porównania z zatwierdzonym etatem stanowisk. Rzecz prosta, iż liczba i uposażenie personelu związku samorządowego według faktycznej obsady nie powinny przewyższać liczby i uposażenia personelu, przewidzianych zatwierdzonym etatem stanowisk.

W wyjaśnieniach dotyczących wydatków rzeczowych, należy wymienić liczbę przedmiotów, których dany wydatek dotyczy (np. liczbę ubikacyj), względnie wysokość wydatku (normę), przypadającą na jednostkę (np. na jedną ubikację, jednego pracownika, jeden kilometr itp.), ewentualnie inne okoliczności (np. okres czasu, w ciągu którego wydatek ma być dokonywany).

Kredyty na amortyzację i oprocentowanie długów powinny być zaopatrzone objaśnieniami, w których należy podać wysokość niespłaconej kwoty każdego długu, wysokość i ilość rat każdej pożyczki, przypadających do uregulowania w ciągu roku budżetowego, okres czasu, za który należy obliczyć odsetki itp.

W wyjaśnieniach, dotyczących dochodów, w szczególności należy podawać:

1) w dziale I — majątek komunalny — wysokość czynszów, rodzaj i rozmiary (powierzchnia placów, ilość ubikacyj w lokalu itp.) wydzierżawianych obiektów (lokalów, placów itp.),

2) w dziale III — subwencje i dotacje — oraz w dochodach nadzwyczajnych w działach II i IV (pożyczki) — nazwę instytucji subwencjonującej, dotującej, względnie udzielającej pożyczkę i datę pisma odnośnej instytucji o przyznaniu subwencji, dotacji względnie pożyczki,

3) w działach: V, VI, VII, IX i X oraz w dochodach nadzwyczajnych w działach V i VI — wysokość stawek poszczególnych danin i daty uchwał organu stanowiącego związku samorządowego o wprowadzeniu w życie opłaty, względnie podatku z powołaniem się co do opłat i podatków, wymagających zatwierdzenia władzy nadzorczej, na odnośną decyzję tej władzy.

do § 41.

Paragraf 41 przepisuje zamieszczanie w jednej rubryce wszelkich sum (działu, rozdziału, paragrafu i pozycji). Jest to wskazane zarówno dla zaoszczędzenia liczby rubryk, jak i dla uproszczenia orientowania się w ogólnych sumach budżetu: — nie ma bowiem przy tym systemie potrzeby np. wyszukiwania końcowych sum ogólnych danego działu, gdyż obok nazwy działu (na początku) wyrzucona jest ogólna suma tego działu, podkreślona dla wyróżnienia dwa razy; to samo mieć będzie miejsce przy rozdziale, paragrafie i pozycji.

do § 42.

Na końcu budżetu administracyjnego t. j. po zamieszczeniu dochodów należy sporządzać zestawienia wydatków i dochodów budżetu administracyjnego w następujący sposób:

BUDŻET ADMINISTRACYJNY

WYDATKI

Nazwa działu	Wydatki zwyczajne	Wydatki nadzwyczajne	Razem
I Zarząd ogólny	....	....	....
II Majątek komunalny	....	....	....
....	....	....	....
Razem:	....	....	....

DOCHODY ZWYCZAJNE

Nazwa działu	Dochody zwyczajne
I Majątek komunalny	....
....	....
Razem	....

DOCHODY NADZWYCZAJNE

Nazwa działu	Dochody nadzwyczajne
I Z likwidacji majątku z przedsiębiorstw	....
....	....
....	....

ZESTAWIENIE DOCHODÓW

I zwyczajne ....

II nadzwyczajne ....

Razem: ....

Po zamieszczeniu budżetów zakładów, podlegających wyodrębnieniu z budżetu administracyjnego oraz budżetów przedsiębiorstw należy sporządzić zestawienia budżetów wymienionych zakładów i przedsiębiorstw w sposób następujący:

Zestawienie budżetów zakładów opiekuńczych (szpitali, teatrów)

Nazwa zakładu	Suma wydatków	Suma dochodów	Kwota dopłaty z budżetu administracyjnego	Razem suma dochodów i dopłaty
Zakład dla sierot	....	....	....	....
Przytułek dla starców i kalek i t. p.	....	....	....	....
Razem	....	....	....	....

Zestawienie budżetów przedsiębiorstw

NAZWA PRZEDSIĘBIORSTWA	WYDATKI				DOCHODY			
	Zwyczajne	Przelew czystego zysku	Nadzwyczajne	Razem	Zwyczajne	Deficyty	Nadzwyczajne	Razem
Elektrownia								
Rzeźnia								
Gazownia								
i t. p.								
Razem:								

IV. Wykonanie budżetu, przenoszenie kredytów (virement), zamknięcie kredytów, nadwyżki, niedobory, budżety dodatkowe.

do § 43.

Zarząd związku samorządowego powinien wykonać budżet w całości jedynie w tym wypadku, gdy wpływy z preliminowanych dochodów wystarczają na całkowite pokrycie wydatków. Zarząd związku samorządowego obowiązany jest w granicach przysługujących mu uprawnień przyłożyć wszelkich starań celem osiągnięcia preliminowanych w budżecie dochodów. W wypadku gdy uzyskiwane dochody okazały się mniejsze od preliminowanych zarząd związku samorządowego powinien wykonywać stronę rozchodową budżetu jedynie w granicach uzyskiwanych dochodów przy jednoczesnym powiadomieniu o tym organu stanowiącego związku i zaprojektowaniu odpowiedniej redukcji zamierzeń budżetowych. Niedokonanie tego rodzaju redukcji budżetu nie zwalnia zarządu związku samorządowego od obowiązku dostosowania wydatków do poziomu zmniejszonych dochodów, przy czym w wypadku takim przede wszystkim powinny być pokrywane wydatki, do ponoszenia których związek samorządowy zobowiązany jest w myśl obowiązujących przepisów i zawartych umów.

Związki samorządowe powinny wykonywać budżet w zasadzie gotówkowo. Wszelkie zamówienia na dostawę towaru lub wykonanie roboty przez przedsiębiorcę mogą być przez związek samorządowy uskuteczniane o tyle, o ile z posiadanego zapasu gotówki, względnie z osiąganych własnych wpływów gotówkowych wynika, iż zapłata gotówkowa będzie mogła być dokonana ściśle w umówionym terminie.

Władze nadzorcze powinny z jak największą skrupulatnością baczyć, aby związki samorządowe wywiązywały się solidnie z zobowiązań dłużnych, jakie będą wynikać z gospodarki budżetowej. Specjalną uwagę należy zwracać na angażowanie się związków w kredyty towarowe i zobowiązania wobec przedsiębiorstw o rocznym lub dłuższym terminie płatności. Tego rodzaju kredyty i zobowiązania należy traktować na równi z pożyczkami długoterminowymi, żądając w stosunku do nich odpowiednich uchwał organów uchwalających.

do § 44.

Przekraczanie kredytów budżetowych przez zarząd związku samorządowego nie jest dopuszczalne nawet w wypadkach uzyskania dochodów wyższych ponad sumy preliminowane. Wyjątkiem od tej zasady są wydatki na zastępcze wykonanie powinności drogowej, znajdujące pokrycie we wpływach z opłat zastępczych za niewykonanie świadczeń w naturze.

Władze nadzorcze są obowiązane czuwać nad nieprzekraczaniem przez związki samorządowe kredytów budżetowych w drodze dorywczych lustracyj na miejscu lub — w wyjątkowych wypadkach — w drodze zarządzenia przedstawienia sobie w określonych terminach prowizorycznych sprawozdań z wykonania budżetu za okresy miesięczne lub kwartalne. Ze swej strony władze nadzorcze w ciągu roku budżetowego nie powinny wysuwać pod adresem związków samorządowych zaleceń lub poleceń dokonania wydatków nie mieszczących się w granicach kredytów budżetowych. W tym względzie przypominam, udzieloną w swoim czasie wskazówkę, aby wszelkie tego rodzaju polecenia lub zalecenia Urzędu Wojewódzkiego w stosunku do związków samo-

rządowych zarówno natury ogólnej, jak i skierowane indywidualnie — o ile spowodować one mogłyby nowy wydatek względnie zwiększenie wydatku dotychczasowego — były uzgadniane uprzednio z wydziałem samorządowym Urzędu Wojewódzkiego. Podobne polecenia Wydziałów Powiatowych w stosunku do miast niewydzielonych i gmin wiejskich musiałyby być uprzednio aprobowane przez Pana Wojewodę.

do § 45.

W gospodarce samorządowej zachodzić mogą wypadki iż nie zawsze uzyskane w danym roku subwencje, pożyczki, opłaty drogowe itp. mogą być przed upływem roku zużyte zgodnie z przeznaczeniem. Tego rodzaju dochody pobrane a niezużytkowane, względnie zużyte w danym roku niezgodnie z przeznaczeniem, jako objęte już wykonaniem strony dochodowej budżetu jednego roku, nie mogą być objęte budżetem następnego roku budżetowego, ani budżetami lat następnych, w którym (następnym roku budżetowym) względnie w których (następnych latach budżetowych), natomiast nalcży przewidzieć kredyty na wydatki, które zarząd związku samorządowego powinien był dokonać ze względu na otrzymane w roku poprzednim, a nie wydane zgodnie z przeznaczeniem dochody. Kredyty te w takim wypadku nie mogą w budżecie następnego roku (następnych lat) znajdować po stronie dochodowej pokrycia we wpływach o specjalnym przeznaczeniu, gdyż powinny być pokryte z ogólnych dochodów budżetowych.

do § 46.

Jakiekolwiek wydatki budżetem nieprzewidziane mogą być uskuteczniane jedynie w wypadkach koniecznej potrzeby i niemożności ich odroczenia. Dotyczy to w szczególności tych wydatków, które nie znajdują pokrycia ani w drodze zmniejszenia innych wydatków, zapreliminowanych w obrębie tego samego paragrafu, ani też z kredytu na wydatki nieprzewidziane. W takim wypadku wydatek nieprzewidziany w budżecie może być uskuteczniony jedynie na podstawie budżetu dodatkowego ustalonego uchwałą organu stanowiącego, w którym jednocześnie powinny być wskazane środki pokrycia. Dokonanie takiego wydatku przez zarząd związku samorządowego przed uzyskaniem budżetu dodatkowego jest dopuszczalne o tyle tylko o ile odroczenie tego wydatku spowodowało by szkodę dla związku samorządowego, względnie o ile wynika on z obowiązku ustawowego, odroczenie wykonania którego naruszyłoby obowiązujące przepisy (§ 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 522). Zaznacza się, iż zakup środka lokomocji nie powinien być uważany za wydatek odroczenie którego spowodować mogło by szkodę dla związku samorządowego. Wszelkie wydatki nieprzewidziane z chwilą ich dokonania, bez względu na to, czy znajdują one pokrycie budżetowe, czy nie, powinny być natychmiast objęte wykonaniem budżetu (zarachowane do wykonania budżetu). Niezwłocznie jednak z chwilą dokonania wydatką nieprzewidzianego, nie znajdującego pokrycia ani w drodze „virement“, ani z kredytu na wydatki nieprzewidziane, zarząd związku samorządowego powinien przystąpić do wyszukania sposobu pokrycia tego wydatku i na najbliższym posiedzeniu (a nie w czasie późniejszym) powiadomić o tym reprezentację związku celem zatwierdzenia zarówno wydatku, jak i sposobu jego pokrycia, czyli celem uchwalenia budżetu dodatkowego, który podlega zatwierdzeniu na równi z budżetem zasadniczym. Uchwała tego rodzaju powinna być przesłana władzy nadzorczej do zatwierdzenia wraz ze szczegółowym wyjaśnieniem i uzasadnieniem, dlaczego dany wydatek nie został przewidziany w budżecie głównym (pierwotnym) i nie mógł być odroczony.

Z wyjątkiem powyżej omówionego wypadku wydatki objęte budżetem dodatkowym mogą być dokonywane dopiero po uchwaleniu budżetu przez organ stanowiący i zatwierdzeniu tegoż przez władzę nadzorczą.

Budżet dodatkowy może być uchwalany i przedstawiany do zatwierdzenia, jedynie przed upływem tego roku budżetowego (do 31 marca), którego budżet dodatkowy ma dotyczyć, ustalenie bowiem budżetu wstecz kolidowało by z duchem postanowień § 1 rozporządzenia z dnia 17 czerwca 1924 r. (Dz.U.R.P. Nr. 51, poz. 522). Legalizacja uskutecznienia przez zarząd związku samorządowego wydatku, wykraczającego poza ramy kredytu budżetowego może być po upływie roku budżetowego dokonana jedynie w formie powzięcia uchwały przez radę związku o przyjęciu do wiadomości przekroczenia budżetowego (o ile rada związku uważa przekroczenie za usprawiedliwione szczególnymi okolicznościami), przy czym uchwała taka powinna być przedstawiona władzy nadzorczej. Powyższe przyjęcie do wiadomości nie upoważnia zarządu związku do wprowadzenia jakichkolwiek zmian w wysokościach kwot zapreliminowanych w budżecie.

W budżecie dodatkowym należy wymienić, zachowując numerację i układ budżetu głównego, jedynie te działy, paragrafy i pozycje (względnie również rozdziały i podpozycje), które ulegną zmianie w porównaniu z budżetem głównym.

Zarówno zwiększenia, jak i zmniejszenia pozycyj wydatkowych należy zamieszczać po stronie rozchodowej budżetu dodatkowego. Analogicznie po stronie dochodowej budżetu należy zamieszczać zwiększenia i zmniejszenia dochodów.

Pozycje budżetu dodatkowego powinny być ułożone w tej samej kolejności, jaka przyjęta została w budżecie głównym (pierwotnym), wobec czego zwiększenia względnie nowe pozycje sum preliminowanych nie mogą być grupowane oddzielnie od zmniejszeń, względnie skreśleń, czy też zupełnie nowych pozycyj.

Wzór arkusza budżetu dodatkowego przedstawia się następująco:

Budżet administracyjny (przedsiębiorstwa, zakładu).

Rozdział	Paragraf	Pozycja	Wydatki lub dochody	Sumy budżetu głównego (pierwotnego)	Kwoty preliminarza budżetowego dodatkowego (t. j. zmiany budżetu pierwotnego)				Sumy budżetu głównego (pierwotnego) po wprowadzeniu zmian, preliminowanych w budżecie dodatkowym przez		Objaśnienia
					Zwiększenia kwot budżetu pierwotnego preliminowane przez		Zmniejszenia kwot budżetu pierwotnego preliminowane przez				
					zarząd związku	radę związku	zarząd związku	radę związku	zarząd związku	radę związku	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Liniaturę arkusza budżetu dodatkowego — analogicznie jak arkusza budżetu głównego—należy prowadzić przez dwie stronice. Również rozmiar arkusza budżetu dodatkowego winien odpowiadać rozmiarowi arkusza budżetu głównego.

Uchwalenie budżetu dodatkowego konieczne jest w wypadku powstania niedoboru budżetowego (vide §§ 49, 50 rozporządzenia). Natomiast budżetów dodatkowych należy unikać w tych wszystkich wypadkach, które należą do normalnego zakresu gospodarki związku samorządowego; w tych bowiem wypadkach odpowiednie kredyty powinny być przewidziane — na podstawie doświadczenia lat ubiegłych — w budżecie głównym. Ponadto zauważam, iż przepisy §§ 10 i 44 rozporządzenia, dopuszczając zamieszczanie kredytu na wydatki nieprzewidziane oraz stosowanie prawa „virement", powinny spowodować znaczne zmniejszenie się wypadków uchwalania budżetów dodatkowych.

do § 47.

Do dochodów budżetowych należy zaliczać jedynie te dochody, które wpłynęły bądź gotówką bezpośrednio do kasy związku samorządowego, bądź też pobrane zostały przez osoby i instytucje upoważnione do przyjmowania wpływów związku samorządowego. Wymierzone, a nieściągnięte, przypadające na rzecz związku samorządowego, t. zw. „zaległości czynne" nie mogą być włączane do wykonania budżetu.

Rozporządzenie nie przewiduje również istnienia okresu ulgowego, wszelkie bowiem kredyty budżetowe wygasają z upływem ostatniego dnia okresu budżetowego. Po tym terminie kredyty te mogą być obciążane jedynie kwotami wykazanymi w „liście wierzycieli", względnie objętymi uzupełnieniem tej listy. Po stronie dochodowej budżetu po upływie ostatniego dnia roku budżetowego mogą być zaliczone do wykonania budżetu jedynie kwoty pobrane przed upływem okresu budżetowego przez władze i urzędy oraz osoby i instytucje upoważnione przez związek samorządowy do przyjmowania należności na rzecz tegoż związku.

do § 48.

Ustalenie nadwyżki względnie niedoboru budżetowego powinno poprzedzić zarachowanie do wykonania budżetowego nieuregulowanych należności budżetowych objętych t. zw. „listą wierzycieli", względnie uzupełnieniem tej listy i wpływów, wpłaconych do kas instytucyj, przyjmujących wpływy na rzecz związku samorządowego.

Nadwyżka budżetowa może być zużytkowaną jedynie po uprzednim zamieszczeniu jej w dochodach tego okresu budżetowego, w którym ma być zużytą; na nowe wydatki budżetowe nadwyżka może być przeznaczoną jedynie w tym wypadku, jeżeli na związku samorządowym nie ciążą jakiekolwiek niedobory z lat ubiegłych, względnie pozostałości tych niedoborów i jeżeli związek samorządowy rozporządza dostatecznym na swe potrzeby funduszem obrotowym.

do §§ 49 i 50.

Rozporządzenie traktuje niedobór budżetowy jako zjawisko anormalne i ujemne w gospodarce samorządowej, którego powstanie zarząd związku samorządowego winien usprawiedliwić zarówno wobec organu stanowiącego związku samorządowego, jak i władz nadzorczych, wskazując jednocześnie sposób pokrycia niedoboru.

O ile osiągnięcie nadwyżki budżetowej nie pociąga za sobą konieczności sporządzenia budżetu dodatkowego, to natomiast powstanie niedoboru wkłada na związek samorządowy obowiązek jak najprędszego pokrycia tegoż niedoboru. Wysokość nadwyżki, względnie niedoboru budżetowego powinna być wiadomą związkowi samorządowemu z chwilą dokonania rocznego zamknięcia rachunków, a więc najpóźniej z końcem miesiąca po upływie roku budżetowego (vide § 39 rozporządzenia o kasowości i rachunkowości związków

komunalnych). Skoro tylko fakt zaistnienia niedoboru budżetowego stanie się wiadomym, zarząd związku samorządowego, nie zwlekając do czasu sporządzenia rocznego sprawozdania rachunkowego, powinien wydatki nowego okresu budżetowego ograniczyć do najbardziej koniecznych, przeznaczając przejściowo odpowiednią kwotę dochodów nowego okresu na uregulowanie wszelkich długów i należności w związku z niedoborem powstałych. Z chwilą przedłożenia przez zarząd związku samorządowego wniosku co do definitywnego sposobu pokrycia niedoboru w drodze budżetu dodatkowego (co powinno nastąpić jednocześnie z przedstawieniem sprawozdania rocznego) organ stanowiący związku samorządowego, nie odkładając rozpatrzenia tych wniosków do czasu zakończenia badań nad całością rocznego sprawozdania rachunkowego, powinien je w czasie możliwie najkrótszym rozpatrzeć i załatwić specjalną uchwałą.

V. Termin i sposób zestawienia preliminarza budżetowego.

do § 51.

Zarzuty i zastrzeżenia, zgłoszone przez płatników danin komunalnych przeciwko preliminarzowi budżetowemu, powinny być przy odpowiednim sprawozdaniu przedstawione łącznie z preliminarzem budżetowym organowi stanowiącemu związku samorządowego jak również władzy nadzorczej celem rozpatrzenia.

do § 52.

Prekluzyjne terminy zestawiania, uchwalania i przedstawiania do zatwierdzenia preliminarzy budżetowych rozporządzenie ustala różnolicie dla poszczególnych rodzajów związków samorządowych, a z uwagi na wzajemną zależność budżetów tych związków.

Najwcześniejszy termin prekluzyjny został ustalony dla gminy wiejskiej z uwagi na ewentualne zapomogi, jakie na rzecz tych związków mogą być przewidziane w budżetach powiatowych związków samorządowych (art. 34 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r.), o potrzebie których świadczy budżet gminny i które muszą znaleźć wyraz w budżecie powiatowego związku samorządowego, uchwalonym przez radę powiatową.

Wcześniejsze nadsyłanie do zatwierdzenia preliminarzy gmin wiejskich jest jeszcze podyktowane koniecznością pozostawiania dostatecznego czasu władzy nadzorczej do zatwierdzania tych preliminarzy przed rozpoczęciem się nowego roku obrachunkowego.

Ten sam termin (1.I.) został ustalony dla wojewódzkich związków samorządowych (poznańskiego i pomorskiego) z uwagi na konieczność wcześniejszego ustalania kwot podatku krajowego, jakie powiatowe związki samorządowe i miasta mają zamieścić w swych preliminarzach na rzecz tych związków.

Celem dotrzymania powyższych terminów związki samorządowe powinny rozpoczynać prace nad sporządzaniem preliminarza budżetowego możliwie wcześnie, tak aby organ stanowiący związku samorządowego mógł rozpatrzeć przedstawiony preliminarz bez zbytniego pośpiechu i w każdym razie przed terminem wskazanym w § 52 rozporządzenia.

do § 53.

Przed przystąpieniem do układania preliminarza budżetowego zarząd związku samorządowego powinien zebrać odpowiednie materiały, mające posłużyć do zaprojektowania wydatków. Z reguły w mniejszych związkach samorządowych (gminach wiejskich, małych miastach) powinien to robić zarząd związku, badając szczegółowo potrzeby gospodarki samorządowej, a mianowicie stan i potrzeby budynków administracyjnych, dróg, mostów itd. W opracowywaniu działów specjalnych powinien brać udział czynnik fachowy np. przy dziale zdrowia — lekarz, przy dziale opieki społecznej — komisja opieki społecznej (art. 11, 14 i 19 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 8.III.1928 r. Dz. U. Rz. P. Nr. 29, poz. 267).

W większych związkach samorządowych zarządowi związku przedstawiają szczegółowe materiały służące do zestawienia preliminarza budżetowego kierownicy poszczególnych działów względnie instytucyj, utrzymywanych przez ten związek. Materiały powinny zawierać przypuszczalne wydatki i dochody działów administracyjnych oraz zakładów względnie przedsiębiorstw samorządowych.

W każdym dziale względnie instytucji należy przy obliczaniu analogicznych wydatków opierać się na tych samych, względnie zbliżonych normach (np. normy opału, światła itd.). Przewidywania wydatków inwestycyjnych mogą być wprowadzane do preliminarza budżetowego nie wcześniej jak po sporządzeniu planów i kosztorysów zamierzonych inwestycyj.

Jest wskazane, aby w większych związkach komunalnych obowiązek ostatecznego zestawienia preliminarza budżetowego powierzony został osobnemu referentowi, względnie wydziałowi. Wydział ten, względnie referat należało by upoważnić nie tylko do podsumowania zestawień dostarczonych przez poszczególne inne wydziały, lecz i do poddania uprzednio krytycznej ocenie zarówno strony dochodowej, jak i wydatkowej budżetu.

do § 54.

Poszczególne pozycje dochodowe w dziale danin publicznych i pożyczek powinny być oparte na prawomocnie powziętych uchwałach. Jeżeli nie ma takiej uchwały, a w danym roku ma być zaciągnięta pożyczka, która została już związkowi samorządowemu formalnie przyrzeczona, względnie ma być pobrany zamierzony podatek, wówczas kwotę przyrzeczonej pożyczki, względnie sumę spodziewanego wpływu z zamierzonego podatku, można wstawić do preliminarza i równocześnie zaprojektować odpowiednie uchwały.

Uchwały dotyczące danin komunalnych powinny być powzięte najpóźniej przy uchwalaniu budżetu.

Jeżeli statuty podatkowe zostały zatwierdzone dawniej na termin nieograniczony, to przy preliminowaniu odnośnych wpływów należy jedynie powołać się na datę i numer decyzji władzy nadzorczej.

Niezapreliminowanie w pewnym okresie obrachunkowym dochodów z podatku samoistnego, uchwalonego i zatwierdzonego na czas nieograniczony, względnie na szereg lat, nie świadczy o utracie mocy obowiązującej statutu, czyli, że wpływy z tego podatku mogą być wstawione do budżetu w jednym z następnych lat bez potrzeby ponownego uchwalania i zatwierdzania odnośnego statutu.

do § 55.

W wypadku zapreliminowania dochodu budżetowego w wysokości przekraczającej sumę wpływów z tego samego źródła dochodowego, osiągniętych w poprzednim roku budżetowym, zarząd związku samorządowego w rubryce „objaśnień" powinien szczegółowo uzasadnić realność spodziewanego wpływu. Przewidywań dochodów budżetowych nie należy opierać jedynie na sumie wpływu z poprzedniego okresu budżetowego, skoro wpływy tego okresu są wyższe od wpływów z poprzedzających lat ubiegłych.

VI. Zatwierdzenie preliminarza budżetowego.

do § 56.

Zgodnie z postanowieniami § 8 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. o obowiązku i sposobie pokrywania wydatków przez związki komunalne (Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 522) preliminarze budżetowe związków samorządowych podlegają zatwierdzeniu władzy nadzorczej.

O ile władza nadzorcza w ciągu 60 dni od dnia otrzymania budżetu związku samorządowego nie wyda decyzji w przedmiocie zatwierdzenia tegoż budżetu i nie zażąda bliższych wyjaśnień lub dokonania zmian według uzasadnionego zlecenia (§ 8 ust. 2 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 17 czerwca 1924 r. Dz. U. R. P. Nr. 51, poz. 522), budżet związku samorządowego uważać należy za zatwierdzony. Tego rodzaju milczące zatwierdzenie budżetu oczywiście nie może obowiązywać odnośnie tych części budżetu, które preliminowano z naruszeniem obowiązujących ustaw.

Przy rozpatrywaniu preliminarza budżetowego należy baczyć, by przede wszystkim dochody były realnie zapreliminowane, by zachowana była równowaga budżetowa oraz uwzględnione zarówno wydatki, do ponoszenia których dany związek samorządowy jest ustawowo zobowiązany, jak i kredyty na pokrycie niezlikwidowanych pozostałości niedoborów z lat ubiegłych. Następnie należy zbadać: w odniesieniu do dochodów, czy stopień obciążenia ludności daninami publicznymi, przewidzianymi w budżecie, nie przekracza w danym roku zdolności płatniczej ludności i nie wykazuje zbyt znacznej rozbieżności między poszczególnymi związkami samorządowymi, w odniesieniu zaś do wydatków — ich celowość i zgodność z wytycznymi polityki samorządowej, wskazanymi przez ustawy, rozporządzenia i instrukcje władz naczelnych.

Ponieważ zdarza się, iż związki samorządowe uciekają się nieraz do pozornego równoważenia budżetu przez nierealne obniżanie sum niektórych kredytów (zwłaszcza w wydatkach rzeczowych działu I, w wydatkach na oprocentowanie zadłużenia krótkoterminowego, na koszty leczenia i koszty opieki społecznej), co nie jest uzasadnione wynikami lat poprzednich, ani sytuacją bieżącą, — władze nadzorcze przy sposobności zatwierdzania budżetów powinny żądać ustalenia takich kredytów w wystarczającej wysokości, zapobiegającej przekroczeniu przy wykonaniu budżetu.

Należy mieć również na uwadze, iż przeprowadzone — kosztem znacznych ofiar i ustępstw ze strony Skarbu Państwa, innych instytucyj publicznych i osób prywatnych — oddłużenie związków samorządowych włożyło na oddłużone związki bezwzględny obowiązek skrupulatnego wykonywania ustalonych planów obsługi długów.

W wypadkach nienależytego wykonywania przez związki samorządowe planu obsługi długów, ustalonego w wyniku postępowania oddłużeniowego, właściwe władze nadzorcze powinny zastosować rygory przewidziane w art. 25 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. w brzmieniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1935 r. (Dz. U. R. P. Nr. 82, poz. 506). Należy również zwrócić uwagę przy zatwierdzaniu budżetów na zalecenia oszczędnościowe ustalone w stosunku do wydatków zwyczajnych przez Centralną i Wojewódzkie Komisje Oszczędnościowo-Oddłużeniowe.

Specjalną uwagę przy rozpatrywaniu i zatwierdzaniu budżetów powinny poświęcić władze nadzorcze budżetom związków samorządowych o stwierdzonej w czasie akcji oddłużeniowej niesamowystarczalności strukturalnej.

Ponadto należy mieć na uwadze, iż zasada oszczędności obowiązuje zawsze w gospodarce publicznej, a zatem i w gospodarce związków samorządowych. Z tych względów w wypadku preliminowania przez związek samorządowy wydatku zbędnego lub niecelowego, w decyzji zatwierdzającej budżet powinno być zamieszczone zastrzeżenie, względnie zalecenie skreślenia takiego wydatku bez względu na to, czy wydatek taki został preliminowany z zachowaniem równowagi budżetowej, czy też nie.

Jako szczególnie cenną i pożądaną w zakresie oszczędności uznaję inicjatywę własną związków samorządowych, wobec czego uchwały organu stanowiącego związku samorządowego, komprymujące zamierzenia budżetowe nie powinny być przez władzę nadzorczą kwestjonowane, chyba, że za tym przemawia niewątpliwy wzgląd na realność budżetu lub obowiązek związku samorządowego, wynikający z prawomocnej umowy zawartej przez tenże związek lub z przepisu ustawowego.

Zwracam uwagę na obowiązek ścisłego przestrzegania przy zatwierdzaniu budżetów związków samorządowych przepisów zawartych w okólniku Nr. 48 z dnia 25 lutego 1927 r. (Zb. Zarz. Min. Spraw Wewn. str. 1342), a w szczególności przypominam, iż władza nadzorcza nie jest powołana do stanowienia w sprawach budżetu związku samorządowego. Nie może ona sama ustalić budżetu związku samorządowego ani tego budżetu zmienić, poza wypadkami, gdy ustawa wyraźnie to przewiduje (np. przymusowe wstawienie do budżetu wydatku, który samorząd powinien ponieść zgodnie z ustawą), względnie w wypadkach gdy zamierzenie budżetowe narusza przepisy ustawowe (zamierzenie takie winno wtedy ulec skreśleniu). W zarządzeniu o przymusowym wstawieniu do budżetu wydatku, wynikającego z obowiązku ustawowego władza nadzorcza powinna wskazać podstawę prawną, na której decyzję swą opiera, odpowiednie jej umotywowanie oraz sposób pokrycia wydatku. O ile odnośny przepis nie określa, w jaki sposób wydatek, wynikający z obowiązku ustawowego ma być wykonany — wybór sposobu należy pozostawić do uznania związku samorządowego, co nie przeszkadza władzy nadzorczej wskazać określony sposób w formie zalecenia, a tylko w wyjątkowych wypadkach w formie zastrzeżenia. Między innymi władza nadzorcza ma prawo ingerować w wypadkach pobierania w wysokości niedostosowanej do zdolności płatniczej szerokich warstw ludności opłat za korzystanie z zakładów lub urządzeń komunalnych oraz cen za wytwory lub usługi przedsiębiorstw komunalnych (zwłaszcza użyteczności pnblicznej); w takich wypadkach władza nadzorcza powinna — powołując się na art. 27 ust. 3 względnie art. 28 ust. 3 ustawy z dnia 11 sierpnia 1923 r. (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 62, poz. 454) — zażądać odpowiedniego obniżenia powyższych cen i opłat.

Zatwierdzenie preliminarza budżetowego z zastrzeżeniami zmian należy uważać jako odmowę zatwierdzenia tegoż preliminarza w całości lub w części połączoną z równoczesną zgodą na zatwierdzenie preliminarza, do którego zostaną wprowadzone zmiany zastrzeżone przez władzę nadzorczą. Każda zmiana, której wprowadzenia do budżetu żąda władza nadzorcza, powinna być odpowiednio uzasadnioną. W wypadku deficytowości budżetu związku samorządowego władza nadzorcza jest uprawniona do zastrzeżenia w decyzji zatwierdzającej budżet obniżenia ryczałtowego ogólnej sumy wydatków budżetowych o kwotę deficytu w stosunku do ustalonych dochodów, przy czym redukcja poszczególnych kredytów może być pozostawiona związkowi samorządowemu.

W wypadku zastrzeżenia przez władzę nadzorczą zrównoważenia budżetu w drodze obniżenia o określone kwoty ryczałtowe poszczególnych kredytów budżetowych, należy uzasadnić możliwość przeprowadzenia każdego z zastrzeżonych obniżeń.

Prawo zatwierdzenia rozciąga się na cały budżet związku samorządowego na wydatki i dochody zwyczajne oraz nadzwyczajne zarówno budżetu administracyjnego jak i budżetów przedsiębiorstw i zakładów samorządowych i idzie tak daleko, iż można odmówić zgody również na wszelkie pozycje dochodowe, nie wyłączając dochodów z danin publicznych.

Wysuwanie przy sposobności zatwierdzenia budżetu zaleceń i zastrzeżeń dokonania nowych wydatków winno być przez władze nadzorcze — ze względu na szczupłość środków finansowych samorządu i nie osłabianie inicjatywy własnej związków samorządowych — jak najbardziej ograniczone.

Przez zawieszenie prawa poboru podatku w pewnym okresie obrachunkowym związek samorządowy nie traci wypływających ze statutu uprawnień w odniesieniu do lat następnych.

Od decyzji powziętej przez władzę nadzorczą w sprawie zatwierdzenia budżetu przysługuje zainteresowanemu związkowi samorządowemu zgodnie z art. 82 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnym (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 341) prawo odwołania się do bezpośrednio wyższej instancji administracyjnej. Prawo to związek samorządowy posiada również w wypadku powzięcia decyzyj w sprawie zatwierdzenia budżetu przez wojewódzką władzę nadzorczą w wykonaniu uprawnienia, przekazanego tejże władzy przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu. Prawo wniesienia odwołania przysługuje w ciągu 14 dni po otrzymaniu decyzji o zatwierdzeniu budżetu przez organ wykonawczy związku samorządowego.

O ile chodzi o sposób badania preliminarza budżetowego przez władze nadzorcze, to kładę nacisk, aby preliminarze te były badane na tle sprawozdań rachunkowych lat ubiegłych (a w szczególności sprawozdania z roku ostatniego) i na materiale rachunkowym tego roku, w ciągu którego preliminarz został zestawiony, przy czym należy brać pod uwagę sprawozdania i zestawienia, obejmujące zarówno wydatki i dochody budżetowe, jak i sumy pozabudżetowe.

Badanie budżetów związków samorządowych należy przeprowadzać przy udziale przedstawicieli zainteresowanych fachowych komórek organizacyjnych. Po zbadaniu materiałów budżetowych, a przed wydaniem decyzji w sprawie zatwierdzenia budżetu, należy wysłuchać przedstawiciela względnie przedstawicieli zainteresowanego związku samorządowego co do zastrzeżeń, jakie wywołują zamierzenia budżetowe.

Zakomunikowane przez przedstawicieli związku samorządowego wyjaśnienia, powinny być rozważone przed powzięciem decyzji o zatwierdzeniu budżetu.

Przy sposobności zatwierdzania budżetów należy oddziaływać na związki samorządowe w kierunku utworzenia przewidzianych w § 28 funduszów obrotowych w wysokości niezbędnej dla normalnego zakresu gospodarki samorządowej.

O terminach rozpatrywania budżetów związków samorządowych, które zaciągnęły zobo-

wiązania wobec Banku Gospodarstwa Krajowego z tytułu pożyczek należy powiadomić właściwy oddział Banku celem ewentualnego wysłuchania przez władze nadzorcze opinii delegata Banku co do zamierzeń budżetowych poszczególnych związków samorządowych w zakresie spłaty pożyczek. Na posiedzenia, na których rozpatrywane są budżety miast wydzielonych i większych miast niewydzielonych, utrzymujących targowiska zwierzęce, należy zapraszać przedstawiciela okręgowej targowiskowej komisji nadzorczej.

Przewodniczący Wydziałów Powiatowych powinni zapraszać naczelników urzędów skarbowych, względnie delegowanych przez nich urzędników, na posiedzenia Wydziału Powiatowego, na których rozpatrywane będą przedstawione do zatwierdzenia preliminarze budżetowe (celem oceny realności preliminowanych wpływów podatkowych) lub sprawy, co do których zachodzi wzajemny stosunek władz skarbowych i samorządowych. Zawiadomienie o mającym się odbyć posiedzeniu powinno być wystosowane z dołączeniem porządku dziennego co najmniej na 24 godzin przed posiedzeniem.

do § 57.

Budżet związku samorządowego powinien być najpóźniej w ciągu dni piętnastu po jego uchwaleniu skierowany wraz z danymi, wymienionymi w § 57 rozporządzenia, bezpośrednio do przełożonej władzy nadzorczej (art. 39, pkt. 1 ustawy o tymczasowym uregulowaniu finansów komunalnych). Wykaz długów, dołączany do budżetu, powinien obejmować zadłużenia zarówno długoterminowe, jak i krótkoterminowe (według stanu z ostatniego poprzedzającego miesiąca).

Dla ułatwienia zorientowania się w stanie gospodarski komunalnej i zamierzeniach na przyszłość, zalecam ponadto dołączanie do każdego budżetu, przesyłanego władzy nadzorczej, krótkiego sprawozdania, zawierającego dane statystyczne dotyczące terenu danego związku samorządowego (ilustrujące obszar, zaludnienie, stan zatrudnienia i bezrobocia, ustrój rolny, liczbę przedsiębiorstw, obciążenia ludności daninami w gotówce i świadczeniami w naturze, drogi, szkolnictwo, biblioteki, personel lekarski, zakłady, urządzenia zdrowotne, opiekę społeczną, życie społeczno-organizacyjne), oraz wyliczenie tych brakujących urządzeń samorządowych dobra publicznego, wprowadzenie których w najbliższej przyszłości ze względu na potrzeby ludności jest niezbędne. Takie sprawozdania, o ile chodzi o Wydziały Powiatowe, powinny w krótkich zarysach obejmować nie tylko powiatowy związek samorządowy, lecz również gminy wiejskie i miasta podlegające nadzorowi Wydziału Powiatowego. Dane statystyczne oraz wykazy majątku i zadłużenia powinny być zamieszczone na wstępie materiałów budżetowych p r z e d t r e ś c i ą p r e l i m i n a r z a b u d ż e t o w e g o.

do § 58.

Do sprawozdania w przedmiocie zatwierdzenia preliminarza budżetowego należy załączyć te uchwały podatkowe i pożyczkowe do wiadomości, względnie zatwierdzenia, które nie zostały uprzednio nadesłane.

W razie nienadesłania omawianych materiałów władza nadzorcza powinna wstrzymać zatwierdzenie budżetu i zarządzić nadesłanie tych materiałów, a w razie ich nienadesłania w oznaczonym terminie zażądać skreślenia odnośnych dochodów i odpowiednich wydatków.

O ile władzy nadzorczej przedstawiono do zatwierdzenia razem z preliminarzem bużetowym wymagające zatwierdzenia inne uchwały finansowe, mające związek z tym preliminarzem, to zatwierdzenia preliminarza i tych uchwał należy dokonać jednym aktem.

W liczbie uchwał załączanych do sprawozdania w przedmiocie zatwierdzenia preliminarza budżetowego bywają nadsyłane uchwały, wymagające zatwierdzenia władzy nadzorczej wyższej instancji niż władza zatwierdzająca budżet. Chodzi mianowicie o pozycje, dotyczące np. nabywania nieruchomości, podatku inwestycyjnego, podatku od kopalń itp. Decyzje tego rodzaju nieraz nie mogą być wydane i doręczone władzy zatwierdzającej budżet związku samorządowego przed wydaniem aktu zatwierdzenia budżetu związku samorządowego. W takim wypadku akt taki powinien zawierać zastrzeżenie ewentualnego wprowadzenia przez związek samorządowy do budżetu odpowiednich zmian, wywołanych decyzją władzy nadzorczej wyższej instancji. Jeżeli władza ta zatwierdzi uchwałę związku samorządowego w całej jej treści, to oczywiście zatwierdzony przed tym budżet pozostaje bez zmiany. Jeżeli jednak odnośna decyzja jest w całości lub w części odmowna, a zatwierdzenie preliminarza tegoż związku zostało już dokonane, wtedy oczywiście powstaje dla związku samorządowego konieczność wprowadzenia do budżetu odpowiednich zmian. Z odnośnej decyzji władzy nadzorczej wyższej instancji, niż władza zatwierdzająca budżet, będzie w takich razach wynikać, o jaką kwotę organ stanowiący związku samorządowego winien budżet obniżyć i ewentualnie, jakie pozycje budżetowe należy zmniejszyć, aby budżet nie był deficytowy.

Stosowne zmiany budżetu powinien przeprowadzić we własnym zakresie związek samorządowy, z tym oczywiście, iż nie mogą być skreślane wydatki, do których ponoszenia związek samorządowy ustawowo jest obowiązany. Ponowne zatwierdzenie budżetu w takich wypadkach nie jest potrzebne, natomiast związek samorządowy powinien podać do wiadomości władzy, zatwierdzającej budżet, zmiany wprowadzone do budżetu.

do § 59.

Przewodniczący Wydziałów Powiatowych powinni podać powyższe wskazówki i wyjaśnienia do wiadomości zarządom gmin wiejskich i miast niewydzielonych, Panowie Wojewodowie zaś zechcą dopilnować ich przestrzegania przez związki samorządowe i władze nadzorcze nad ni-

mi, znajdujące się na terenie podległego im województwa.

Równocześnie uchylam następujące okólniki względnie pisma okólne, które wobec treści okólnika niniejszego, stały się obecnie zbędne: Nr. 80 z dnia 5 lipca 1924 r. (Zb. Zarz str. 1501), Nr. SF. 1135/1/28 z dnia 17 kwietnia 1928 r. (Zb. Zarz. str. 651), Nr. 23 z dnia 21 lutego 1930 r. (Zb. Zarz. str. 313), Nr. SF. 480/3 z dnia 17 kwietnia 1930 r. (Zb. Zarz. str. 112), Nr. 204 z dnia 13 listopada 1930 r. (Zb. Zarz. str. 1708), Nr. 209 z dnia 1 grudnia 1930 r. (Zb. Zarz. str. 1754), Nr. 116 z dnia 1 lipca 1931 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 8, poz. 186), Nr. 204 z dnia 5 grudnia 1931 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 20 poz. 319), Nr. 11 z dnia 21 stycznia 1932 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn., Nr. 2, poz. 11), Nr. 141 z dnia 19 listopada 1932 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 18, poz. 232), Nr. 26 z dnia 18 marca 1933 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. 4, poz. 56), Nr. 37 z dnia 14 kwietnia 1933 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 5, poz. 79), Nr. 80 z dnia 22 sierpnia 1933 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 14, poz. 195), Nr. 110 z dnia 15 listopada 1933 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 20, poz. 264), Nr. 125 z dnia 13 grudnia 1933 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 21, poz. 293), Nr. 140 z dnia 22 grudnia 1934 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 36, poz. 292), Nr. 8 z dnia 8 lutego 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn., Nr. 8, poz. 28), Nr. SF. 11/11/11 z dnia 8 lipca 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 22, poz. 120), Nr. 47 z dnia 8 sierpnia 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 25, poz. 145), Nr. 84 z dnia 12 grudnia 1935 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn., Nr. 39, poz. 220), Nr. 1 z dnia 2 stycznia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 1, poz. 1), Nr. 44 z dnia 17 czerwca 1936 r.— punkty I, II i III (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 17, poz. 111), Nr. SF. 75/27/1 z dnia 31 lipca 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 22, poz. 160) i Nr. 90 z dnia 9 grudnia 1936 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr. 35, poz. 245).

(—) Sławoj Składkowski
MINISTER

Załącznik Nr. 1.

Wzór podziału wydatków i dochodów budżetu teatru.

WYDATKI

Dział I.

Wydatki administracyjne.

§ 1. Wydatki osobowe:

poz. a. uposażenie dyrektora teatru,

poz. b. uposażenie personelu biurowego i pomocniczego (stałego i czasowego),

poz. c. świadczenia socjalne pracodawcy za personel działu I (na rzecz Ubezpieczalni Społecznej bądź innych zakładów lub funduszów ubezpieczeń społecznych),

poz. d. remuneracje i zapomogi.

§ 2. Wydatki rzeczowe.

poz. a. wydatki kancelaryjne (księgi i druki rachunkowe, materiały piśmienne, porto, telefony, opłaty stemplowe itp.),

poz. b. prenumerata pism i zakup książek do podręcznej biblioteki teatralnej,

poz. c. koszty podróży i diety (zarówno personelu administracyjnego, jak i objętego działem III),

poz. d. wydatki reprezentacyjne,

poz. e. różne drobne.

Dział II

Utrzymanie budynków, pomieszczeń i urządzeń wewnętrznych.

§ 3. Konserwacja i utrzymanie budynków (remont bieżący, utrzymanie podwórz, ubezpieczenie budynków od ognia itp.).

§ 4. Konserwacja i utrzymanie pomieszczeń i urządzeń wewnętrznych (odnawianie wewnętrzne, czynsze, utrzymanie porządku, konserwacja instalacyj elektrycznych, ogrzewania, maszyneria teatralna itp.).

§ 5. Opał, światło, woda, kanały.

§ 6. Utrzymanie i uzupełnienie ruchomości z wyłączeniem objętych działem III (§ 8 poz. a). (Odnawianie, naprawy, ubezpieczenie od ognia i kradzieży itp.).

Dział III.

Koszty przedstawień teatralnych.

§ 7. Wydatki osobowe:

poz. a. uposażenie personelu artystycznego i statystów,

poz. b. uposażenie personelu sceniczno-technicznego, obsługi widowni (kasjerów, bileterów), personelu pracowni, warsztatów, magazynów i służby,

poz. c. świadczenia socjalne pracodawcy za personel (na rzecz Ubezpieczalni Społecznej i innych zakładów lub funduszów ubezpieczeń społecznych),

poz. d. wynagrodzenia za występy gościnne i nadprogramowe,

poz. e. remuneracje i zapomogi.

§ 8. Wydatki rzeczowe:

poz. a. konserwacja (naprawy, przewozy, przechowywanie, ubezpieczenie itp.) i zakup dekoracyj, kostiumów, wynajem instrumentów, role, scenariusze itp.,

poz. b. honoraria autorskie względnie kompozytorskie,

poz. c. dyżury straży pożarnej,

poz. d. umundurowanie bileterów i odźwiernego,

poz. e. reklama i afisze,

poz. f. różne drobne.

DOCHODY

Dział I.

Dochód z widowisk.

§ 1. Za bilety wstępu:
poz. a. za bilety normalne,
poz. b. za bilety ulgowe.

Dział II.

Dochód z gmachu i pomieszczeń teatralnych.

§ 2. Komorne ze sklepów i lokalów.

§ 3. Dochód z dzierżawy pomieszczeń na szatnię, bufet teatralny itp.

§ 4. Dochód z wynajmu sali teatralnej.

Dział III.

Różne.

§ 5. Ze sprzedaży programów, z ogłoszeń i reklam umieszczanych w budynku teatralnym, na programach, afiszach itp.

§ 6. Ze sprzedaży zużytych ruchomości (dekoracyj, kostiumów, instrumentów itp.).

Dział IV.

Dopłata z budżetu administracyjnego.

§ 7. Dopłata z budżetu administracyjnego na pokrycie niedoboru teatru.

Załącznik Nr. 2.

Wzór podziału wydatków i dochodów szpitala komunalnego.

WYDATKI.

Dział I.

Wydatki administracyjne.

§ 1. Wydatki osobowe:
poz. a. uposażenie dyrektora szpitala,

UWAGA: Uposażenie dyrektora szpitala zalicza się do wydatków administracyjnych, o ile w szpitalu oprócz dyrektora jest chociażby I ordynator, w przeciwnym razie pobory dyrektora zalicza się do wydatków osobowych w dziale IV „leczenie i utrzymanie chorych".

poz. b. uposażenie personelu biurowego i woźnych,

poz. c. uposażenie personelu gospodarczego i technicznego (personelu rzemieślniczego, kuchennego, pralni, stróża itd.),

poz. d. świadczenia socjalne pracodawcy za personel (na rzecz Ubezpieczalni Społecznej i innych zakładów lub funduszów ubezpieczeń społecznych za pracowników działu I),

poz. e. remuneracje i zapomogi pracowników działu I,

poz. f. inne świadczenia (bezzwrotne i zwrotne) na rzecz pracowników działu I (np. mieszkanie, opał, światło, żywienie, woda itp.).

§ 2. Wydatki rzeczowe:

poz. a. wydatki kancelaryjne (księgi i druki rachunkowe, materiały piśmienne, porto, telefony, opłaty stemplowe itp.),
poz. b. koszty podróży i diety.
poz. c. różne drobne.

Dział II.

Utrzymanie budynków oraz pomieszczeń i urządzeń wewnętrznych.

§ 3. Utrzymanie budynków oraz terenu szpitala:

poz. a. remont zwyczajny i ubezpieczenie budynków od ognia,
poz. b. utrzymanie podwórz, zieleńców, klombów, kupno roślin i nasion itp.,
poz. c. różne drobne.

§ 4. Utrzymanie pomieszczeń i urządzeń wewnętrznych:

poz. a. odnawianie wewnętrzne pomieszczeń, konserwacja instalacyj kanalizacyjnych, wodociągowych, elektrycznych, ogrzewania itp.,
poz. b. najem lokalu,
poz. c. utrzymanie porządku i różne drobne (pasta do podłóg, miotły, szczotki itp.).

§ 5. Opał, światło, woda i kanały:
poz. a. opał,
poz. b. światło,
poz. c. woda i kanały.

§ 6. Sprzęty szpitalne:

a) umeblowanie biur, sal, pomieszczeń (uzupełnianie, odnawianie, naprawa, ubezpieczenie od ognia i kradzieży),
b) sprzęty kuchenne i pralniane (uzupełnianie, odnawianie, naprawa, ubezpieczenie od ognia i kradzieży).

Dział III.

Gospodarstwo szpitalne.
(nie stanowiące samoistnej jednostki gospodarczej).

§ 7. Wydatki osobowe działu III:

poz. a. uposażenie personelu działu III (służby rolnej, ogrodników, rzemieślników, przeznaczonych dla działu III),
poz. b. świadczenia socjalne pracodawcy za personel (na rzecz Ubezpieczalni Społecznej i innych zakładów lub funduszów ubezpieczeń pracowników działu III),
poz. c. remuneracje i zapomogi pracowników działu III,
poz. d. inne świadczenia (bezzwrotne i zwrotne na rzecz pracowników działu III).

§ 8. Wydatki rzeczowe:

poz. a. uzupełnienie i utrzymanie inwentarza żywego,
poz. b. wydatki na uprawę ziemi, kupno nasion i nawozów,

poz. c. narzędzia, tabor, sprzęty gospodarcze i warsztatowe (uzupełnianie, odnawianie, naprawa, ubezpieczenie od ognia i kradzieży),

poz. d. różne.

UWAGA: O ile w skład majątku szpitalnego wchodzi gospodarstwo rolne, mogące stanowić samoistną jednostkę gospodarczą, to budżet tego gospodarstwa zgodnie z § 4 rozporządzenia winien być wyodrębniony z budżetu szpitala; w takim wypadku budżet szpitala przewiduje jedynie nadwyżkę, względnie dopłatę do budżetu gospodarstwa rolnego.

Dział IV.

Leczenie i utrzymanie chorych.

§ 9. Wydatki osobowe:

poz. a. uposażenie personelu lekarskiego (ordynatorów, asystentów, lekarzy i studentów-praktykantów),

poz. b. uposażenie duszpasterza,

poz. c. uposażenie personelu pomocniczo-lekarskiego i pielęgniarskiego (pielęgniarek, sióstr miłosierdzia, instrumentariuszów itp.),

poz. d. uposażenie służby salowej (posługacze, posługaczki),

poz. e. uposażenie personelu apteki i pracowni,

poz. f. świadczenia socjalne pracodawcy za personel (na rzecz Ubezpieczalni Społecznej i innych zakładów lub funduszów ubezpieczeń społecznych),

poz. g. remuneracje i zapomogi pracowników działu III,

poz. h. inne świadczenia (bezzwrotne i zwrotne) na rzecz pracowników działu III (np. odzież, wyżywienie służbowe itp.).

§ 10. Wydatki rzeczowe:

poz. a. wydatki na wyżywienie chorych (artykuły spożywcze),

poz. b. środki lecznicze, dezynfekcyjne, materiały opatrunkowe,

poz. c. koszty prowadzenia pracowni (odczynniki, klisze, sprzęty i naczynia pracowni),

poz. d. wydatki na pościel, bieliznę, odzież i obuwie (uzupełnienie, naprawa),

poz. e. wydatki na mydło, bielidło, pastę do podłóg, miotły itp.,

poz. f. wydatki na pogrzeby i sekcje,

poz. g. wydatki na narzędzia, aparaty i przyrządy lekarskie,

poz. h. wydatki na bibliotekę (lekarską i dla chorych), czytelnię, pisma i radio.

DOCHODY

Dział I.

Dochody z majątku szpitala i różne własne dochody szpitala.

§ 1. Z majątku nieruchomego (budynków, placów itp.).

§ 2. Z gospodarstwa szpitalnego (obory, chlewni, ogrodu itp.

§ 3. Z kapitałów (odsetki od sum lokowanych w instytucjach kredytowych, od sum hipotecznych itp.).

§ 4. Darowizny i ofiary: a) periodyczne (z zapisów), b) jednorazowe.

§ 5. Różne dochody (za nabożeństwa i katafalki w kaplicy przedpogrzebowej, ze sprzedaży zużytych ruchomości, szmelcu, odpadków itp.).

Dział II.

Subwencje i dotacje.

§ 6. Subwencje Skarbu Państwa oraz innych związków prawno-publicznych z wyjątkiem związku utrzymującego szpital, względnie udział tych związków w utrzymaniu szpitala.

Dział III.

Zwroty.

§ 7. Zwroty świadczeń osobistych personelu:

poz. a. zwrot kosztów żywienia personelu,

poz. b. zwroty świadczeń mieszkaniowych,

poz. c. zwroty kosztów opału, oświetlenia itp.

§ 8. Inne zwroty.

Dział IV.

Opłaty za leczenie i utrzymanie chorych.

§ 9. Od chorych samopłacących kl. I i II:

poz. a. z własnego okręgu szpitalnego,

poz. b. z innych okręgów.

§ 10. Od chorych samopłacących kl. III:

poz. a. z własnego okręgu szpitalnego,

poz. b. z innych okręgów.

§ 11. Za leczenie członków Ubezpieczalni Społecznych:

poz. a. od Ubezpieczalni Społecznych,

poz. b. dopłaty od związków samorządowych.

§ 12. Opłaty od chorych, skierowanych przez inne organizacje lub instytucje.

§ 13. Od związku samorządowego, utrzymującego szpital za chorych, leczonych na koszt tegoż związku.

§ 14. Od obcych związków samorządowych za chorych leczonych na koszt tych związków.

§ 15. Opłaty za specjalne zabiegi od chorych na klasie I.

§ 16. Opłaty od chorych, przychodzących do pracowni (analizy, Rentgen).

Dział V.

§ 17. Dopłata związku samorządowego, utrzymującego szpital:

poz. a. dopłata za leczenie chorych zakaźnych (według zniżonej taksy lub bezpłatnie),

poz. b. dopłata na pokrycie nieściągalnych kosztów leczenia,

poz. c. dopłata z innych powodów.

Załącznik Nr. 3.

Wzór podziału wydatków i dochodów w budżecie targowiska zwierzęcego.

Wydatki zwyczajne.

Dział I.

Nieruchomości i urządzenia.

§ 1. Utrzymanie budynków i terenu:

a. budynki (remont, asekuracja),

b. place i drogi (remont nawierzchni, ogrodzeń).

§ 2. Czynsz dzierżawny za plac pod targowisko.

§ 3. Utrzymanie urządzeń targowych, (wagi, studni, tablic informacyjnych, urządzeń kanalizacyjnych, wodociągowych, bocznicy kolejowej itp.).

§ 4. Odpisy na fundusz odnowienia.

Dział II.

Koszty eksploatacji.

§ 5. Wydatki osobowe *) (wraz z robocizną):

a. uposażenie pracowników (z wyj. lekarza weter.),

b. robocizna,

c. świadczenia socjalne.

§ 6. Wydatki rzeczowe:

a. wydatki kancelaryjne (materiały piśmienne, druki, sprawozdania rynkowe itp.),

b) opał i światło,

c. opłaty wodociągowo-kanalizacyjne,

d. utrzymanie czystości i środki dezynfekcyjne,

e. inne wydatki rzeczowe.

Dział III.

Nadzór fachowy i gospodarczy.

§ 7. Nadzór lekarsko-weterynaryjny (diety i koszty dojazdów lekarza weterynaryjnego za każdorazowy dyżur na targowisku).

§ 8. Udział w kosztach utrzymania targowiskowych komisyj nadzorczych:

a. udział w kosztach utrzymania okręgowej targowiskowej komisji nadzorczej,

b. udział w kosztach utrzymania targowiskowej komisji nadzorczej na powiat . . . . .

---

*) Wskazane jest, aby poborca opłat, wagowy i straż targowa otrzymywali wynagrodzenie w formie diet za każdorazowy dyżur na targowisku, dozorca zaś — stałe uposażenie; na mniejszych tagowiskach nie należy przewidywać osobnego zarządcy targowiska, a natomiast czynności z tym stanowiskiem związane powierzać jednemu ze stałych pracowników administracji miejskiej.

Dział IV.

Przelewy do budżetu administracyjnego.

§ 9. Spłata długów, zużytych na potrzeby targowiska:

a. spłata rat kapitałowych,

b. spłata procentów.

§ 10. Przelew z tytułu oprocentowania kapitału zakładowego (w wysokości 6%).

Wydatki nadzwyczajne.

(Inwestycje i kapitalne renowacje).

§ . . . .

§ . . . .

§ Ewentualny przelew nadwyżki dochodów nad wydatkami na fundusz specjalny targowiska (inwestycyjny, rezerwowy),

Dochody zwyczajne.

Dział I.

Opłaty za korzystanie z targowiska.

§ 1. Opłaty targowe ryczałtowe (§ 1 — 7 zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 19 lutego 1937 r. Monitor Polski Nr. 48, poz. 67).

§ 2. Inne opłaty (wynajem klatek zbiorczych kupcom, dodatkowe ważenie zwierząt, postojowe w stajniach, za bocznicę kolejową itp.):

a . . . .

b . . . .

c . . . .

Dział II.

Dochody różne.

§ 3. Dochody z nieruchomości targowiska, (czynsze za dzierżawę pomieszczeń, placów itp.).

§ 4. Inne dochody różne (np. odsetki z rachunku bieżącego).

Dochody nadzwyczajne.

Dział I.

Z funduszów własnych targowiska.

§ 5. Z funduszu odnowienia.

§ 6. Z innych funduszów własnych.

Dział II.

Dotacje i pożyczki.

§ 7. Dotacje związku samorządowego.

§ 8. Pożyczka związku samorządowego.

B. Przedruki *).

Dziennik Urzędowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10 stycznia 1938 r. Nr 1, poz. 3.

OKÓLNIK Nr. 3

z dnia 7 stycznia 1938 r.

o gospodarce finansowo-budżetowej i ustaleniu preliminarzy budżetowych związków samorządowych na r. 1938/39.

(Nr SF. 11-8-7).

Do

P. P. Wojewodów (z wyjątkiem śląskiego), Starostów Krajowych w Poznaniu i Toruniu, Przewodniczących Wydziałów Powiatowych i Prezydentów Miast.

Zasadą przewodnią obecnej polityki budżetowej Państwa jest ścisłe utrzymywanie równowagi budżetowej przy równoczesnym zwiększaniu wydatków produktywnych, a szczególnie wydatków inwestycyjnych sprzyjających ożywieniu życia gospodarczego. Tą zasadą winny kierować się związki samorządowe przy ustalaniu swych zamierzeń budżetowych na rok 1938/39.

W związku z prowadzonymi obecnie pracami nad ustaleniem preliminarzy budżetowych związków samorządowych na r. 1938/39 udzielam w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu związkom samorządowym i podległym mi władzom nadzorczym nad samorządem terytorialnym następujących wskazówek co do ustalania i zatwierdzania preliminarzy oraz zasad, jakimi wymienione związki winny kierować się w gospodarce finansowo-budżetowej:

1. Występujący na skutek poprawy gospodarczej pewien wzrost dochodu społecznego nie powinien być traktowany przez związki samorządowe jako bodziec do podwyższania stawek podatkowych samoistnych danin komunalnych; niezwiększanie bowiem obciążeń podatkowych jest jednym z czynników zapewniających trwałość poprawy gospodarczej.

2. W preliminowaniu dochodów na r. 1938/39 związki samorządowe mogą liczyć się ze wzrostem wpływów na skutek postępującej poprawy gospodarczej. Jednakże ocena preliminarza dochodów winna być dokonana jak najbardziej realnie i przy układaniu preliminarza danin komunalnych na r. 1938/39 związki samorządowe winny posługiwać się informacjami i ocenami państwowych władz skarbowych.

3. Uzyskane przez miasta i powiatowe związki samorządowe na obszarach włączonych do województw poznańskiego i pomorskiego prawo poboru dodatku do państwowego podatku dochodowego w okresie budżetowym 1938/39 może być wykorzystane w granicach nieodzownej potrzeby co najwyżej do 50% stawek, wskazanych w art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr. 2, poz. 6).

4. Rząd zamierza w bieżącej sesji parlamentarnej wystąpić z projektem ustawy, nadającym miastom wydzielonym prawo pobierania specjalnych opłat drogowych, co jest uzasadnione położeniem finansowym tych miast i potrzebami drogowymi. Projektuje się, aby opłaty te pobierane były przede wszystkim od nowowznoszonych budowli. Wpływ z tytułu opłat drogowych mógłby być wprowadzony do budżetów miast wydzielonych na okres 1938/39 w zależności od treści ustawy, jaka w tej materii zostałaby przyjęta przez ciała prawodawcze. Ewentualne wpływy z opłat drogowych mogą być zużywane wyłącznie na wydatki drogowe.

5. Z uwagi na konieczność zasilenia finansów związków samorządowych w ciągu lat trzech, t. j. w okresie niezbędnym dla przeprowadzenia prac nad zasadniczą reformą finansów samorządowych — przewiduje się dotowanie związków samorządowych przez Skarb Państwa sumą 10.000.000 zł. rocznie. Suma ta dzieloną byłaby w sposób następujący w roku budżetowym 1938/39:

a) miasta z ludnością poniżej 10.000 mieszkańców otrzymałyby . . 3.000.000 zł.
b) pozostałe miasta . . . . . 3.000.000 „
c) powiatowe związki samorządowe na subwencję dla gmin wiejskich 3.000.000 „
d) komunalne związki wojewódzkie:
poznański . . . . 600.000 „
pomorski . . . . 400.000 „

W ramach powyższych sum a), b), i c) dotacja podlegałaby rozdziałowi pomiędzy poszczególne związki samorządowe w stosunku do liczby mieszkańców według ostatniego spisu ludności na obszarze całego Państwa, przy czym przy rozdziale dotacji pomiędzy powiatowe związki samorządowe braną byłaby w rachubę ludność gmin wiejskich bez gmin posiadających uprawnienia finansowe miast. Ponieważ wszelkie dane przemawiają, iż przewidziana w państwowym preliminarzu omawiana dotacja w kwocie 10.000.000 zł. zostanie przez ciała prawodawcze uchwaloną, wyrażam zgodę, aby związki samorządowe przewidziały w swych budżetach odpowiednie kwoty dotacyjne, a mianowicie: miasta poniżej 10.000 mieszkańców w wysokości 1 zł. 31 gr. na 1 mieszkańca, pozostałe miasta w wysokości 49,5 gr. na 1 mieszkańca oraz powiatowe związki samorządowe 13,5 gr. na 1 mieszkańca powiatu z wyłączeniem ludności miast. Powiatowe związki samorządowe otrzymane kwoty dotacyj winny przeznaczyć w całości na subwencje dla gmin wiejskich — przede wszystkim na po-

---

*) Od Redakcji.

Okólnik Nr. 3 z dnia 7.I.1938 r. ogłoszony w Nr. 1 Dziennika Urz. Min. Spraw Wewn. z dnia 10.1.1938 r. przedrukowuje się ponownie łącznie z zawartą w numerze niniejszym Instrukcją budżetową dla ułatwienia korzystania z obu tych przepisów.

krycie niedoboru tych gmin, spowodowanego nałożonym na nie obowiązkiem wypłacania dodatku mieszkaniowego dla nauczycieli szkół powszechnych. Zaległe dodatki mieszkaniowe winny być uregulowane najdalej w ciągu najbliższych dwóch okresów budżetowych.

6. Dla ułatwienia związkom samorządowym wypełnienia zadań w dziedzinie szkolnictwa przewiduje się przejęcie przez Skarb Państwa wypłaty dodatków mieszkaniowych dla nauczycieli w tej kolejności, iż w okresie 1938/39 przejęte zostałyby dodatki mieszkaniowe, wypłacane przez gminy wiejskie, w roku 1939/40 — dodatki wypłacane przez miasta niewydzielone i wreszcie w okresie 1940/41 — dodatki wypłacane przez miasta wydzielone.

W związku z powyższym gminy wiejskie w porozumieniu z wydziałem powiatowym winny w preliminarzach na okres 1938/39 zapreliminować po stronie wydatkowej — odpowiednią kwotę na pokrycie zaległości z tytułu dodatków mieszkaniowych dla nauczycieli szkół powszechnych, po stronie dochodowej zaś — przeznaczoną na pokrycie tego wydatku subwencję z powiatowego związku samorządowego; kredytów natomiast na opłacenie bieżących dodatków gminy wiejskie mogą nie przewidywać, przeznaczając zwolnione z tego tytułu kwoty — w granicach koniecznych potrzeb i równowagi budżetowej — na wydatki związane z budową szkół powszechnych, bądź poprawą stanu zagospodarowania szkół istniejących. Wskazanym jest, aby przy urządzaniu budynków szkolnych gminy kierowały się wskazówkami, zawartymi w rozesłanym do zarządów gmin wydawnictwie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego p. t. „Publiczne Szkoły Powszechne — teren, budynki, sprzęty".

7. Dodatki do państwowych podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji należy preliminować na okres budżetowy 1938/39 — biorąc pod uwagę wpływy za 1937 r. i opierając się na danych z powszechnego spisu ludności z 1931 r. — na 1 mieszkańca miasta — 65,94 gr., na 1 mieszkańca powiatowego związku samorządowego z wyłączeniem ludności miejskiej — 31,02 gr., na 1 mieszkańca gminy wiejskiej — 10,34 gr.

Analogicznie dodatki do scalonego podatku przemysłowego należy preliminować na 1 mieszkańca miasta — 12,65 gr., na 1 mieszkańca powiatowego związku samorządowego z wyłączeniem ludności miejskiej — 5,96 gr. i na 1 mieszkańca gminy wiejskiej — 1,98 gr.

8. Sprawę preliminowania wysokości wpływu z tytułu poboru specjalnego podatku od wynagrodzeń pracowników samorządowych reguluje osobny okólnik.

9. Wobec konieczności uproduktywnienia wydatków budżetowych oraz oparcia planów oddłużenia o realną równowagę budżetową, związki samorządowe nie powinny zwiększać swych wydatków na administrację, a zwłaszcza wydatków osobowych. Nie wyklucza to jednak powiększenia etatów, ale w tych jedynie wypadkach, gdy jest ono istotnie konieczne i mieści się w granicach równowagi budżetowej, jak również polepszenia uposażeń w wypadku, gdy są one szczególnie niskie (gminy wiejskie w województwach południowych i zachodnich), a stan finansowy i poziom wykonywanych zadań uzasadnia awansowanie pracowników. Przy ustalaniu etatów należy zwrócić uwagę, aby praca w instytucjach samorządowych była tak podzielona między poszczególne stanowiska przewidziane w statutach etatu stanowisk służbowych, ażeby czas pracy zasadniczo był normowany w sposób analogiczny do czasu pracy w urzędach państwowych i aby pracownik samorządowy mógł korzystać z urlopu wypoczynkowego.

10. W preliminowaniu dochodów zwyczajnych na r. 1938/39 związki samorządowe nie powinny szacować wzrostu wpływów na skutek poprawy koniunktury powyżej przeciętnych wpływów uzyskiwanych w bieżącym (1937/38) okresie budżetowym. Związki samorządowe powinny jednak poczynić największe wysiłki celem uzyskania nadwyżki dochodów zwyczajnych nad wydatkami. Nadwyżki te, sumy uzyskane z odpisów renowacyjnych przedsiębiorstw i zakładów oraz wszelkiego rodzaju dochody nadzwyczajne winny być — z zastosowaniem zasady jak największej celowości i oszczędności — zużywane na realizację planów inwestycyjnych oraz renowacyjnych gospodarczo uzasadnionych i przyczyniających się do zwiększenia stanu zatrudnienia. W szczególności związki samorządowe — analogicznie jak w okresie 1937/38 — winny przyczyniać się z własnych środków do zwiększenia stanu zatrudnienia, przeznaczając na ten cel z dochodów zwyczajnych odpowiednie kwoty, preliminowane we właściwych działach budżetu z jednoczesnym sumarycznym ich wskazaniem w zestawieniu dołączonym do preliminarza budżetowego.

11. Już wielokrotnie zwracałem uwagę powiatowych związków samorządowych na niedopuszczalność zużywania opłat i dopłat drogowych na cele niedrogowe. Mimo to niektóre z powiatowych związków samorządowych nie tylko, że nie wyrównywują powstałego w latach ubiegłych niezgodnego z przeznaczeniem zużycia wpływów drogowych, ale ponadto w dalszym ciągu pokrywają z tych wpływów wydatki nie związane z utrzymaniem i budową dróg. W związku z tym proszę P. P. Wojewodów o dopilnowanie, aby w budżetach powiatowych związków samorządowych przewidziane zostały nie tylko pełne kredyty obejmujące zgodne z przeznaczeniem zużycie bieżących wpływów drogowych, ale — w miarę możliwości finansowych — również i kredyty na wyrównanie powstałego w latach ubiegłych niezgodnego z przeznaczeniem zużycia opłat drogowych. Kredyty tego rodzaju winny znaleźć pokrycie nie z wpływów drogowych, a z innych dochodów budżetowych. Poza tym zwracam uwagę na zastosowanie w okresie budżetowym 1938/39 wskazówek okólnika Nr 17 z dnia 15 marca 1937 r. (Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 7, poz. 53).

12. Składki na rok 1938/39 na rzecz Związku Rewizyjnego Samorządu Terytorialnego obliczać należy od sum preliminowanych w budżecie zasadniczym, a także w ewentualnie układanych w ciągu roku dodatkowych na rok 1938/39 w wysokości 1,5‰ (półtora pro mille) sumy dochodów zwyczajnych budżetu administracyjnego na 1938/39 i 1‰ (jeden pro mille) łącznej sumy brutto dochodów zwyczajnych przedsiębiorstw i zakładów na r. 1938/39 wyodrębnionych z budżetu administracyjnego bez potrąceń sum przelewowych. Na poczet powyższej należności w terminach ustalonych przez Związek Rewizyjny wpłacona być powinna przez wojewódzkie i powiatowe związki samorządowe oraz miasta wydzielone w ciągu pierwszego półrocza kwota, odpowiadająca wymiarowi składki na rok 1937/38, a ostateczny obrachunek i wyrównanie nastąpi w ciągu drugiego półrocza.

Ponadto władze nadzorcze winny zwracać uwagę na wyrównanie wszelkich zaległości w składkach i opłatach za rok 1937/38 oraz ewentualnie za lata ubiegłe w miarę możności w pierwszym kwartale 1938/39 i baczyć, aby odpowiedni na ten cel kredyt został w preliminarzu zamieszczony. Wykaz zaległości na 1.IV 1938 r. przesłany zostanie Panom Wojewodom przez Związek Rewizyjny.

Jednocześnie zaznaczam, że Związek Rewizyjny w r. 1938/39 nie będzie pobierał od swych członków dotychczasowych opłat, obejmujących zwrot kosztów podróży inspektorów i rzeczoznawców.

13. Wysokość kredytów na opiekę społeczną winny związki samorządowe dostosowywać do istotnych potrzeb, traktując tańsze formy opieki społecznej jako program polityki opiekuńczej, zdążającej do rozszerzenia zasięgu opieki społecznej. Poza tym zalecam:

a) uwzględnienie w szerszej niż dotąd mierze akcji opieki nad dziećmi i młodzieżą, w szczególności przez wzięcie wydatniejszego niż dotąd udziału w akcjach koordynowanych przez Komitety Pomocy Dzieciom i Młodzieży, a w szczególności w akcjach dożywiania oraz kolonij i półkolonij letnich;

b) dążenie do utworzenia w każdej gminie miejskiej i wiejskiej co najmniej jednego dziecińca sezonowego (latem) lub stałego, utrzymywanego bądź to przez odpowiednią organizację społeczną (np. Koło Gospodyń Wiejskich) przy pomocy samorządu, bądź też gminę lub powiatowy związek samorządowy; szczególnie pożyteczną rolę odegrać mogą dziecińce na wsi, jako instytucja zastępująca na tym terenie kolonie, ogrody Jordanowskie, świetlice, a nawet zakłady opiekuńczo-wychowawcze, wprowadzające w życie wiejskiego środowiska pierwiastki kulturalne.

Przy prowadzeniu przedszkoli wskazane byłoby pobieranie opłat od dzieci uczęszczających do przedszkoli (od 20 gr. do 1 zł mies.), od których byłyby jednak zwolnione dzieci ubogich rodziców. Ponadto pożądane byłoby, aby sąsiadujące powiatowe związki samorządowe utrzymujące przedszkola w większej liczbie (ponad 10) posiadały wspólną instruktorkę dla celów instrukcyjnych w dziedzinie pedagogicznej i dla celów inspekcyjnych. Wreszcie należałoby podkreślić, że opiekę nad przedszkolami objąć powinny przede wszystkim społeczne organizacje kobiece.

14. Rozwój wychowania fizycznego i sportu, a przede wszystkim objęcie nim wsi wymaga, aby związki samorządowe zastosowały pewne normy dla subwencjonowania Komitetów W. F. i P. W. Jako tego rodzaju normy orientacyjne wskazuję: dla gmin wiejskich i miast niewydzielonych — 0,7%, dla miast wydzielonych — 1% i dla powiatowych związków samorządowych — 1,5% ogólnej sumy wydatków zwyczajnych, dokonanych w ostatnim skończonym okresie budżetowym (w danym wypadku w okresie 1936/37).

15. Miasta i gminy wiejskie winny w preliminarzach budżetowych na okres 1938/39 w ścisłym porozumieniu z właściwymi władzami administracji ogólnej przewidzieć odpowiednie kwoty na cele przygotowania obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej, a to zgodnie z postanowieniami art. 6 ust. (1) pkt. 2 ustawy z dnia 15 marca 1934 r. o obronie przeciwlotniczej i przeciwgazowej (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 742) oraz stosownie do zakresu prac w tej dziedzinie, przekazanych gminom zarządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 8 października 1937 r.

16. Jeżeli chodzi o popieranie organizacyj i instytucyj ogólno-krajowych to, ograniczeniom (w ramach jednak istotnej równowagi budżetowej) nie powinny ulegać kredyty na subwencję dla Funduszu Obrony Narodowej, Funduszu Obrony Morskiej, Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej, Polskiego Czerwonego Krzyża, Polskiego Związku Zachodniego i Tow. Przyjaciół Młodzieży Akademickiej. Ograniczać również nie należy wydatków na składki do centralnych zrzeszeń samorządowych (Związek Miast Polskich, Związek Powiatów Rzeczypospolitej Polskiej, Związek Gmin Wiejskich), do Zrzeszenia Gospodarczego Samorządu Terytorialnego i Związku Gospodarczego Gazowni i Zakładów Wodociągowych. Na szczególne poparcie ze strony związków samorządowych w formie zapisywania się na członków dożywotnich zasługuje ponadto Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych, która to instytucja przychodzi z pomocą wyłącznie samorządowi terytorialnemu.

17. Kredyt na utrzymanie lokalnych i okręgowych targowiskowych komisyj nadzorczych (art. 4 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. — Dz. U. R. P. Nr 85, poz. 639, §§ 5 i 12 rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 26 lutego 1936 r. — Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 19, poz. 160, z 1937 r. Nr 17, poz. 116) należy preliminować w budżetach targowisk na okres 1938/39 w wysokości 6% wpływów z opłat targowych faktycznie osiągniętych w okresie 1936/37, bądź

w wysokości 7% tych wpływów w wypadku, gdy Wojewoda uzna to za konieczne ze względu na koszty utrzymania komisyj lokalnych lub z uwagi na potrzebę powołania większej ilości komisyj lokalnych, niż to przewidziało Ministerstwo Przemysłu i Handlu.

Ponadto preliminarze budżetowe związków samorządowych na okres 1938/39 winny zapewnić uregulowanie zaległych udziałów w kosztach utrzymania targowiskowych komisyj nadzorczych za lata ubiegłe.

Co do terminów, sposobu obliczania, pobrania i rozdziału należności od gmin z tytułu kosztów nadzorczych komisyj targowiskowych, jak również co do wykonania budżetów tych komisyj obowiązuje instrukcja Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie finansowania targowiskowych komisyj nadzorczych, oraz wykonania budżetów tych komisyj.

Do świadczeń na rzecz komisyj targowiskowych obowiązane są gminy miejskie i wiejskie, posiadające uprawnienia targowe niezależnie od tego czy targowisko prowadzone jest we własnej administracji, czy też wydzierżawione; również w tym drugim wypadku podstawą obliczenia udziału posiadacza uprawnienia targowego w kosztach utrzymania wymienionych komisyj są rzeczywiste wpływy z opłat targowych, a nie wysokość tenuty dzierżawnej.

18. W związku z upływającym w roku 1938 terminem dostosowania targowisk do wymagań rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 4 sierpnia 1936 r. w sprawie targowisk (Dz. U. R. P. Nr. 64, poz. 462) i związaną z tym koniecznością wprowadzenia szeregu inwestycyj, wpływy z opłat targowych po potrąceniu kosztów utrzymania targowiska, aparatu nadzorczego i ewentualnej obsługi długów winny być w całości przeznaczone, bądź zarezerwowane na inwestycje targowiskowe.

19. Poza powyższymi wskazówkami przy ustalaniu budżetów związków samorządowych na okres 1938/39 winny być uwzględnione wskazówki równocześnie wydanej instrukcji budżetowej dla związków samorządowych, kumulującej i częściowo modyfikującej dotychczasowe, a nadal aktualne wyjaśnienia, zalecenia i wskazania w zakresie budżetowania w związkach samorządowych. W szczególności pod uwagę winny być wzięte wskazania, jakie powyższa instrukcja zawierać będzie w zakresie wydatków drogowych (wyłączenie wydatków na drogi państwowe, pokrywanych z funduszów państwowych), wydatków na zdrowie publiczne, wydatków na pożarnictwo (wyjaśnienie do § 26), podziału wydatków i dochodów w budżecie targowiska, wykonywania planów, obsługi długów oraz przestrzegania zasad oszczędności i równowagi — jako podstawowych w gospodarce samorządowej.

Zechcą P. P. Wojewodowie polecić Przewodniczącym Wydziałów Powiatowych podanie powyższych wskazówek do wiadomości zarządom gmin wiejskich i miast niewydzielonych oraz dopilnować ich wykonania przez związki samorządowe, znajdujące się na terenie podległego Im województwa. Ponadto zechcą P. P. Wojewodowie zalecić indywidualnie poszczególnym związkom samorządowym (powiatom, miastom, gminom wiejskim), na terenie których ruch letniskowy i turystyczny ma większe znaczenie ekonomiczne, aby związki te w preliminarzach budżetowych na okres 1938/39 przewidziały w granicach możliwości budżetowych — pewne pozycje na popieranie ruchu letniskowego i turystycznego, a zwłaszcza na inwestycje potrzebne dla letników i propagandę.

(—) Sławoj Składkowski
MINISTER

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.